

ԱՐԵՎԵԼՅԷ
Pulmonaria
 ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
 ԴԵՊՈԶԻՏ
 ԵՐԿՐԱՆ Ե. ԲՈՐՈՐԻՍ
 38^ր ՏԱՐԻ
 1908
 6 ՓԵՏՐ. ԹԻՒՆ 6
 ԽՐԱԳԻՐ-ՏՆՈՐԵՆ
 Ա. ՄԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ
 ԻԶՄԻՐ
 W. H. HASEGAWA & CO.

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ	Հաղորդակցութիւն Անդէնի Հետ	121
Ա. ԱՅՎԱԶԵԱՆ	Յովնան-Սկիւրերանի 1500 ամեակը	127
Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ	Համր Սէր	130
Յ. ԱԼՓԻԱՐ	«Միամիտ» վը իրկածնիւրը»	139
ԳԵՂՁՈՐԿ	Կնդնեական իւրը	143
	Լրացալ	144

ԳԱՀԻՐԷԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Գահիրէի և շրջակայից թերթիս գործակալութիւնը ստանձնած ըլլալով Տիար Դաւիթիկ Պահիւս (Compagnie des Eaux), Ա. Մամուրի բաժանորդագրուիլ փափաքողը կրնան դիմել յիշեալին ինչպէս նաև վճարել իրենց բաժնեգինները :

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. Մամուրի բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս կԱՆԽԻԿ է: Երբ և նկատողութեան չպիտի առնուին՝ առանց բաժանորդագրին ներկայման՝ եղած դիմումները: Բաժնեգինը կրնան զրկուիլ Մանտարաթով, փ գրով և կամ Թղթատան բուրով 20 հատ 1 զրուշնոց բուր 20 զրուշի հաշւով: Կորսուած ԹԼԹԵՐ վերստանալ փափաքող պէտք է որ վճարեն անոնց գինը: Հապէի փոփոխութեան պարագային ներածելոյ է երկու զրուշ զրկել: Չհրատարակուած յօդուածք ետ չեն տրուիր, եւ առանց բացարձակեան անպատասխանի կ'մնայ այս առթիւ խնդրուած ո եւ և բացատրութիւն: Եւ ընդունուին նաև ժանուցումներ չափաւոր գիներով:

Ա. Մամուրի բաժանորդագրութիւնն է:

ՅԱՐԱԹԱԹԵՐԹ	ՅԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ԵՎ ԵՐԱՄՍԵԱՅ			ԵՐԱՄՍԵԱՅ
ՏԱՐԵԿԱՆ 50Զ. 12Ֆ.	ՏԱՐԵԿԱՆ	65Զ.	15 Ֆ.	ՏԱՐԵԿԱՆ 25Զ. 6Ֆ.
ՎԵՅԱՄՍ. 25Զ. 6Ֆ.	ՎԵՅԱՄՍ.	35Զ.	8 Ֆ.	ՎԵՅԱՄՍ.
ՄԷՆ ՄԻ ԹԻԻ 1Զ.				ՄԷՆ ՄԻ ԹԻԻ 7Զ.

Ա. Մամուրի ձեռքէ կ'ծախուի Պօլիս և կեդրոնատեղին ու միակ գործակալն է ՄԵՆ. ԱՐԻՍ ԷՖ ՖԻՆՃԱՆՃԵԱՆ Պապ-Ալի: Ճիմալ Օղլու փողոց ք. 20, 4ը գանուի նաև ինչպէս Բերաի նոյնպէս և բոլոր լրագրագնացներու և ծխագնացներու մօտ հատը 40 փարախ:

Ուղղակի բաժանորդագրուիլ փափաքողը պէտք է դիմեն Խմբագրութեան: Հասցէ՝

م. ماموريان مخدومی — ازميز

آردوليان مامول غزتهسى صاحب امتياز ومدير مسئولی

Պ. Պamourian Filis — Smyrne

ՅԱԶՈՐԴ ԹԻՒՈՎ

ԿՈՐԻԹԻՆ ՎՐԴԳ.

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

ԱՐԳԱՄ

Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Կ. ՆԱԻԱՍԱՐԴ

Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

BANQUE D'ORIENT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՈՐԻԱՆ

Հաստատուած Բունդատանի Ազգ. և Տըշանտի Ազգ. գրամատուն կողմէ

Դրամապայտի ամբողջութեամբ գրուած Դրանք 10,000,000

Կիկորմատանի ՍՐԵՆԷ

Մանուկներ, Կ. Պոլիս, Իզմիր, Սեփարիկ, Ալեքսանդրիա, և Գազիր
այլապատիւներ Գործակալութիւն և Համալսարան

Պանք-ա'Օրիան գրամատունի ամէն տեսակ գործողութիւններ կ'ընէ
ինչպս՝ դանձում և զեղջում Առեւտրական թղթերու, Հեռագրական վրէ-
նարմունք, առուծախ փոխգրեւու և դրամներու, Աշխարհի զխաւո-
քաղաքներու վրայ կուտայ վարկերու բացման պէր, առուծախ ամեն
տեսակ արժթուղթերու, բացում ընթացիկ հաշիւներու, գրաւ արժե-
թուղթերու և ապրանքներու վրայ են. ևն.

Ա. Ի. Ա. Ն. Գ. Ն. Ե. Բ.

Պանք Տ'Օրիան կ'ընդունի դրամի Աւանդներ Հետեւեալ սակերով

1 1/2	0/0	3	ամուսն աւանդի մը	Հասար
2	0/0	6	»	»
3	0/0	4	տարուան	»
3 1/2	0/0	2	»	»
4	0/0	3	»	»

Բարեկործական Հաստատութիւններու աւանդներն վերեւի սակերէն
1/2 0/0 առաւելութիւն մը կ'ընդունին:

Ի տես մծարելի աւանդներուն Համար՝ միակ անձի մը կողմէ և 100
Օսմ. ոսկիէ ոչ աւելի, Պանք տ'Օրիան տարեկան 2 1/2 տոկոս մը կը
յատկացնէ:

Պանք տ'Օրիան Հաստատութեան տրամադրութեան տակ դրած է,
անշտան վարձքի մը փոխարէն իր Հաստատութեան մէջ գտնուած գրա-
մարկներն, հոն դրամ և արժեքաւոր առարկաներ պահելու Համար:

ՈՒԷՍՏԵՐՆ

“WESTERN”

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. ՍՏԱՏԵՈՒ. 1851 ԻՆ

Այս անգլիական կարեւոր ընկեր թիւնը կապահովէ ընդդէմ հըր-
դեհի, և ծովային վտանգներու:

Իզմիրի ընդհանուր գործակալը, արածնուած է յանուն ընկերութեան
ազատագրութիւնը կնքելու և ամեն արդարացի պահանջումներուն Հատու-
ցում տալու փութանակի և մեծ առատաձեւութեամբ:

Ընդ. Գործակալ Իզմիրի եւ Ալաշքի կուսակալութեան

Մ. Ռ. Է. Ս. Ս. Ս. Ն.

ԱՐԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՅՍ

ՄԱՆՈՒԿ

Ինչո՞ւ էն անհայտը քողով ձեր սր-
բեցեալ մտքով չա հիւծի ու հալի, ու
քեռեւ մտերի միջոցն անոր մօրի
ձկան իւղով, կիրի եւ սօսայի հիփօօս-
ժիքով պատրաստած

ԷՄԻԻԼՍԻՕՆ

ԱՔՕԹԸ

Հայով, զարմ պիտի կրնա՞նք տես-
նել առողջ ու բարեկազմ,
զուարթ ու գեղադէմ: Արդա-
րեւ այսօր հազարաւոր պի-
տիկներ, քաջաւոր ու երջու-
միւր պահանջեցէ՞ այս քե-հիկ են, վասնզի պարզապէս
դրոյնք չեն
արժանաւորանոց մայրերը, խոնկ
որ էմիլիօն
Մօրիկն յատկիմաստուն, ի դէպ ժամանակ
է:

Կից անոնց տուած են էմիլիօն Մօրիկ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ

ԱՆՈՐ

ՈՐԿՐԱՍՈՒԼ ԴԱՐՁԱԾ ԵՆ

Կը ծախուի բոլոր դեղատրամքները
եւ բոլոր դեղի մքերանոցները:

Ռ. ՈՐՔԵՐԵԱՆ

ԶԻՊՈՒԴԻ

Իր բարեկամներուն պապիւ ունի
ժանուցանել թէ 1 Յունի. 1908էն
սկսելով Հիմաւ. Է. Կոնստանդին
պոնտիփիսի յանձնակաւարու-

թեամբ, ներածեալով եւ արտածու-
մով պիտի դադարի:

Մասնաւորապէս ուշադրութիւն
կը հրաւիրէ Մօրալի եւ Հարաբի
աշխատանքն ստորներու վրայ, ու-
րոնցմէ պատրաստ է 3 եւ 5 քիլոնոց
պարկերով Հայկական աժան դի-
ներով:

Հասցէն

R. VORPERIAN—DJIBOUTI

(Côte Française des Somalis)

ԵՆՔԷՐՆԱՍԻՕՆԱՅ

(L'Internationale)

ՇՈՎԱՅԻՆ ԱՊՍՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏԻԲԵԼՏՐԻՖ

Բոլորի թիւնս ծովային
արկածներու դէմ՝ «պաշտ»
վազբութիւններ կ'ընդունի
խիստ նպաստաւոր գիտերով
եւ պայմաններով:

Իօմիլի ընդհ. գործակալը

Լ. եւ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՂԲԱՐՔ ՊԱԼԱՊԱՆԷԱՆ

ՄԵԾ Զեղչ Բարեկենդանի Առթիւ (Զեղչեալ գիւները կանխիկ վճարելի են)

Պարագանէսն եղբարց նպարտականասունը փափախեալ որ իր յարգելի յաճախողները Բարեկենդանի առթիւ արտատոմոր կերպով օգտուին, հետեւեալ յիշիր ուսեսներուն եւ շնորհակցներուն գիւներուն վրայ մեծ զեղչ մը քրաւ է ապեւ.

Պանիր հոլանտական. (2 Couronnes) զրշ. 26. 25. — Սարտէլա (Les Trotinettes) 2. 62 1/2. — Սարտէլա (Voyage de Suzette) 3. — Սարտէլա (Berthe) 3. 50. — Սարտէլա մեծ տուփ (Smoked Sardine) 6. — Թոնինո փոքր տուփ 3. 50. — Մեծ 7. — Բէնկէզ տուփով (Maconchée Bro) 4. — Բէնկէզ (Mac.) տափակ տուփ 4. — Բէնկէզ ձուածի (Maconchée) 5. 25. — Սարմոն (Red alaska) տուփ 7. — Աստաքօ տփ. 17. 50 — 24 զրշ. — Անանաս (Pini-Apple) մեծ տուփ 7, փոքր 5. 25. — Գինի (Bordeaux) (Charles Bertin) Médoc շիշ 14 զրշ. —
» » » » Grave » 14 » —
» Պապկաւին շիշ 5. 25. — Գինի Թէնէտօի շիշ 3. 50. — Շամբաւ նիս տեսակաւոր, տառջնակարգ մարգաններ. փոքր շիշ 14, մեծ շիշ 24-28. — Շամբանիս Սիտէր 7. — Գօնկալներ Գաղլ. և Յունական, մեծ և փոքր շիշերով 7 - 28. — Ու.Ս.Քի (Dewar's) Spéciale 24. — Dew. extra Spécial 24. 50. — Dewar's White Label 28. — Գարեջուր (Amstel) մեծ շիշ 5. 25, փոքր 3. 25. — Գարեջուր տեղական՝ երկվիշեակը 28 զրշ. փոքր 19. 25. — Լիթէի (մարտողական) 7-17. 25. — Պէնէտիքթին մեծ շիշ 49, փոքր 24. 50. — Շարթրէօզ մեծ 24. 50, փոքր 17. 50 — Ֆէրնէթ 24. 50 շիշ. — Ամէր Բիքօն 24. — Վերմութ 24. — Գալաօ 17. 50. — Մէնթա փոքր ու մեծ շիշերով 10. 50 - 17. 50 — Գիւրանօ 12. 25. — Ընտիր Գօլօնիաներ մեծ 24, փոքր 14 — Թուրչիներ (Pickles) շիշ 7. — Արագա (My fies) 4. 50 — (Moyens) 4. — Պիպիւիներ գեղարուեստական սիրուն տուփերու մէջ, տուփ 5. 25 - 12. 25. — Պապկին 3 - 4. 50 լարնց. տուփերով տուփ 24-28. — Շաքարեղէն (Fondants) 2 լրպ. տուփ 15. 75 — Շօգօլաներ (Cadbury's) խիստ աւան գիւներով. — Մօրթաուէլա և Սալթիաօթ (Milano) խիստ ընտիր տեսակ. օր. 42. — Պէյքին օր. 17. 50 :

Ահա խիսական զեղչ մը որ ասկայն այս օրուրնէ սկսեալ կը յաւնայ Բարեկենդանի հետ:

Journal of the

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

THE GRESHAM

ԿՐԻՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԿԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1848ԻՆ

Գոյ/ Ընկերութեան Ա. Ո. 9014,532

Տարեկան հասոյք » » 1,438,659

Վճարուած գումարներ » » 20,474,666

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան Ապահովագրական բնդհանուր կանոններու մէջ մասնաւոր 24-րդ. յօդուածը խիստ ուշադրաւ ըլլալով կ'ընդհանրէ, որով « Ընկերութիւնը կ'ընդունի Օսմանեան գաւառաններու վճիռներն ո'ւ է տարբերութեանց առջեւ:

Անիկ ընդհանրէ տեղեկութեանց համար Գրեշմ Ընդհանուր գործակալներուն.

ՇԱՐԼ ՈՒԻԹՕԼ եւ Ընկ.

G. WHITTAL & CO

ԲԱՑԱՌԻԿ ՍՈՒԹ ՄԸ ԵՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑԱՊԵՍ ԱՆՂՐԱԺԵՏ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(ՏՆՏՐ ԱՍԽԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ)

Հեղինակ ՄԿՐՏԻԶ Յ. ՈՍԿԻՆԱՐ

Զարդակարիչ եւ Գծագրիչ

Ասեղնաորդութեան արհեստին վերջին նորութիւններն ու մեծաւորութիւնը մէջ խառնուցած եւ տեղակական ամենեւնի պատմեցումներու ու ամէն նորը եւ զմարտնամեծ ճաշակներու զոհացում տուող գերազանցօրէն Լեզակն Աստիւտի մը, ազնուափայլ Տիկնոնց եւ Յրիորդներու համար Շուրջ 100 մեծալիք Լէշեր, բաղկացած 34X48, այն մեծածախ ու խ'ամուած հաւարածուն մեծ ու համակիր ընդունելու թիւն մը՝ զտած ըլլալով ամէն կողմէ զրեթէ սպասելու մաս է: Ուստի արուեստակեր Տիկիներն ու Յրիորդներ պէտք է փութան շուտով տիրանայ կոնացի փափուկ ու նուրբ մատնեբուն յատուկ այն զեղեցիկ ու ճոխ գործին, վճարելով մի միայն 25 Գր2 Ի համեաւ գին մը, խիստ աժան եւ հիմնապէս զիրաւանաշէլի ամէն քսակի:

Դործին անբաղգատելի արժէքը ըմբռնող ամէն անձ փութայ նպաստաւորութիւն այս առիթէն:

Գ'ատուր Կ'ամուրեան Գրատունն - Իզմիր, Կեդրոնաւորին է Ի Տրապիզոն ճեղինակին Հօր՝ Մեքենապահաւ Յովսէփ ԷՃ- Ոսկիւնարի քով, Կը գրեալ զուրմուռ բոլոր գրադաճառներու մաս

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَأَنبِئْهُمْ بِمَا كَانُوا فِي شَكٍّ مِّنْهُ

آغوب بوسنانچان

ՀԻՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

ՀԻՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ Հանրածանօթ և Համբաւում

արածորութիւններն կ'գտնուին այժմ Իզմիրի մասնաճիւղին մէջ, նոյն
 իսկ Խորոյսիւսն նշանօր՝ նուի տեսակներ գերազանցող,

ՄԵՏԱՔՍԷ ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՅՈՒՆԵՐ

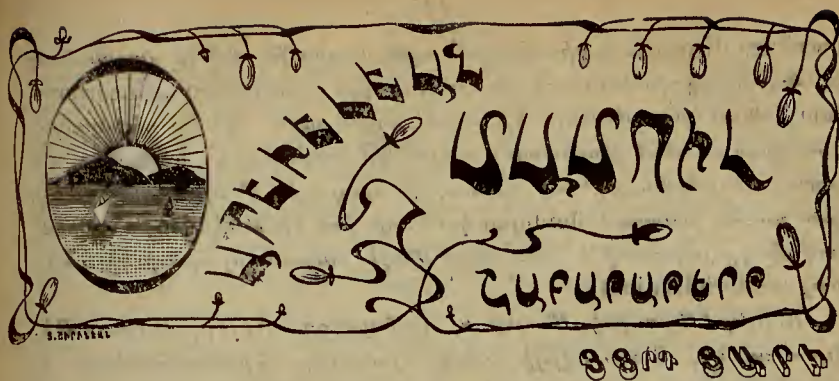
ՊԻՈՒԶԻ ՀԱՄԱՐ ՏԵՍԱԿ ՏԵՍԱԿ ՄԵՏԱՔՍԷԱՅ ԴԵՐՊՈՅՆԵՐ

ԳԼՈՒԻ ՄԵՏԱՔՍԷԱՅ ՍԱԼՓՈՂԵՐ, ՄԵՏԱՔՍԷԱՅ ԹԱՇԿԻՆ, ԿԵՆՐ

ԳԱԶՄԻՐՆԵՐ, ԶՈՒՀԱՂԵՐ, ԳՈՐԳԵՐ,

ՍԷՏՃՈՏԷՆԵՐ ԵՒՆ. ԵՒՆ

Կ'արժէ աչքէ անցնել ինչ որ իրապէս գրահել է՝ սակայն ո՛չ սոսի,

6 ՓԵՏՐՎԱՐ 1908

ԹԻԻ 6

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴԵՆԻ ՀԵՏ

Ո Գ Ի Ի անմահութեան և հանդերձեալ կեանքի գաղափարները նկատուած են միշտ բնագոյնացական խնդիրներ որ չեն կրնար ապացուցուիլ դրական ու փորձառական եղանակով մը, այնպէս՝ ինչպէս կ'ապացուցուին, զորօրինակ, բնագիտական կամ տարրաբանական իրողութիւնները, բայց ահա նոր վարդապետութիւն մը, ոգեդաւանութիւն կամ ոգեհարցութիւն (spiritisme) որ այդ յաւիտեանական գաղափարներուն, հոգիի անմահութեան և անդրշիրմեան գոյութեան դրական ապացոյցները տալ կը յաւակնի իր կարի հետաքրքրական փորձարկութիւններովը:

Ոգեհարցութեան և անոր յատուկ զարմանալի երևոյթներուն սկզբնաւորութենէն ի վեր հակառակ կէս դարէ աւելի միջոց մը անցած ըլլալուն, երկար ատեն խորհրդութիւն կամ ցնորք նկատուած է այն և հաշիւ վերջին 10-15 տարիներու միջոցին սկսած է լուրջ գիտնականներու և բրոֆեսօրներու ուշադրութեան առարկայ դառնալ Ոգեհարցական փորձերը կը կատարուին մէտիում (médiu) կոչուած ենթակոնքերու միջոցաւ որոնք ընդհանրապէս trance կոչուած տեսակ մը քնաթմբութեան կ'ենթարկուին և այդ պահուն, ըստ ոգեհարցական դաւանութեան, մեռելներու ոգիներ (esprit) մէտիումներուն միջոցաւ կը հաղորդակցին ներկայ անձերուն հետ: Հաջորդակցութիւնը տեղի կ'ունենայ զանազան ձևերով, մէտիումին յարմարութեան և ոգիին կարողութեան համեմատ: Երբեմն ոգին սեղանի մը շուրջը կ'անով հարուածներ տալով կը հաղորդակցի (typtologie). մերթ մէտիումին ձեռքովը գրելով իր պատգամները գրաւորապէս կը հաղորդէ (écriture automatique): մերթ գրուածութեան ուղղակի կը կատարուի, առանց մէտիումին միջնորդութեան

(écriture directe). ուրիշ անգամ՝ ոգին մէտիոմին մէջ կը մարմնանայ եւ անոր բերնովը խօսելով կը հաղորդակցի (incarnation, incorporation): մերթ առաքիւններ կը շարժէ կրոն ոգին մէջ կը բարձրացնէ կամ փակ տեղերէ թափանցել տալով կը տեղափոխէ (lévitation, apports) և վերջապէս ինչ որ ամէնէն հրաշալին է՝ երբեմն ալ աւելի կամ նուազ խառցած fluidique կամ նոյն իսկ նւթականացած մարմնով մը կը յայտնուի և անսանկի մինչեւ անգամ շօշափելի կը դառնայ (matérialisation):

Ուիլեմ Գրուքսի, Մայէրսի, Լամպրոզօի, Ռիշէի, Աքսաքօֆի, Ֆլամարիօնի, Տ'օգորօվիցի նման նշանաւոր գիտնականներու և բրոֆէսէօրներու ներկայութեամբ և ամենախիստ զոնդրոլի սակ կատարուած փորձերով իսկ հաստատուած է այս բոլոր տարօրինակ երևոյթներուն իրականութիւնը: Նշանաւոր մէտիոմ նպարտուհի Էօզաբիա Բալատինօի միջոցաւ դեռ հազիւ ստանեալ մը ամիսներ առաջ Իտալիոյ մէջ կատարուած յաջող փորձեր առիթ տուած են որ հեղինակութեան աէր քանի մը Բրոֆէսէօրներ ալ (Բրօֆ. Հ. Մօրսէլի, Բրօֆ. Բ. Ֆօա)՝ զի ցարկ ոգեհարցման երևոյթներու վրայ տարակոյտով կը նայէին, ընդունին և հաստատեն այդ երևոյթներուն իրականութիւնը: Գամիլ Ֆլամարիօնի հրատարակած նորագոյն գիրքը — Բնութեան անծանօթ զօրութիւնները (Les forces inconnues de la nature) — ճիշտ այս ոգեհարցական կամ մէտիոմական երևոյթներուն վրայ կը խօսի: Միայն թէ՝ ոչ-ոգեպաշտ (non spirite) անկախ գիտուններն այս բոլորը կ'ընդունին իբրեւ սոսկ մէտիոմութեան (mediumnité) յատուկ երևոյթներ և միայն ստոյնցմով մեռելներու հետ հաղորդակցութեան ստուգութիւնը ապացուցուած չեն նկատեր, զի ամենք այդ երևոյթներուն մէկ մասը կը համարին իբրեւ ենթափոսկցական (subconscient) երևոյթներ, մէկ մասը կը բացատրեն անգիտակից մտաւոր թելադրութեամբ կամ մտածումներու փոխանցման վարկածով, և մէկ մասն ալ, նոյն իսկ matérialisationի երևոյթները կը մեկնեն մէտիոմէն բխող ուժի կամ ֆիւլիտի մը գործունէութեամբ, կամ իբրեւ կրկնաւորման (dédoublement) երևոյթներ, ասով հարկաւորապէս ընդունելով նաև գոյութիւնը հոսանուտային մարմնին (corps fluidique), որ կրնայ մէտիոմէն դուրս ելլել և ոգիի մը միջամտութեան պատրանքը տալ: Այդ գիտունները ոգեհարցական երևոյթներուն մէջ մէտիոմէն և զանի շրջապատող անձերէն անկախ ոգիի մը ստոյգ միջամտութիւնը կամ ներկայութիւնը ընդունելու համար իբրեւ այսինչ մեռեալը ներկայացող ոգիին ինքնութեան (identité) վճռական ապացոյցը կը վնասեն և այդ է որ շատ անգամ կը պակսի:

Կ'երևի թէ վերջերս այսպիսի բաւական կարեւոր ապացոյց մը ձեռք բերած է Հոգեկան հետազոտութեանը Ընկերութեան (Société des recherches Psychiques) Ամերիկայի ճիւղին անդամներէն և Գո-

լումպիայի համալսարանին Բրոֆ. Ճէյմըս Հայսլըբ որ կը կարծէ լուրեր (message) ընդունած ըլլալ հանգուցեալ Տօքթ. Ռիչարտ Հըճսընէ: Հանգուցեալը որ նոյն ընկերութեան քարտուղարն էր և մեռած է անցած Դեկտեմբերին, մեռնելէ սուս, կանխաւ Բրոֆ. Հայսլըբի, ինչպէս նաեւ հրատարակչական ընկերութեան մը տնօրէն Տօքթ. Իսահակ Ֆընքի հաստատուպէս խոստացած էր իր մահէն վերջ, կարելին ընել լուրեր հաղորդելու համար իրենց՝ անդիի աշխարհին մէջ անցած պարճածներուն վրայ... Արդ՝ Բրոֆ. Հայսլըբ և Տօքթ. Ֆընքի քանի մը ամիս առաջ հրատարակած և պատմած են այն ջանքերը՝ զոր հանգուցեալ Տօքթ. Հըճսընը ըրեր է իր խոստումը կատարելու համար: Պատմուածին նաշելով Տօքթ. Հըճսընի ոգին նշանաւոր մէտիոմ Տիկին Էլէճնորի և մասամբ ալ ուրիշ մէտիոմներու միջոցաւ իր երկրային բարեկամներուն հաղորդեր է կարգ մը լուրեր, ի մէջ ալ լոյց՝ ըսեր է թէ հաճելի է մեռնիլը, թէ երբ հոգին մարմնէն կը բաժնուի, այս անշատու մը կ'ընկերանայ հակահարուածով մը որ ժամանակի մը համար մտքէն կը բառնայ ամէն գիտակցութիւն, և թէ՛ դէպի անդին չուն հաճելի ճամբորդութիւն մըն է և ի թերաշին միջնորդարին մէջէն: Յաշոնք է նաեւ թէ իր նոր գոյութիւնը անհունապէս աւելի գոհացուցիչ է քան իր երկրային գոյութիւնը, բայց դժբաղդաբար իր ներկայ երկրային վիճակը չի յարմարիր երկրի թանձր միջնորդարին որով շատ պիտարութիւն կը կրէ երկար տան մնալու համար իր բարեկամներուն շուրջ: Այս իսկ պատճառաւ իր պատգամները ընդհատ և կցկտուր եղած են, բայց ինք խոստացեր է աւելի կարեւոր լուրեր հաղորդել երբ իր հոգին աստիճանաբար յառաջդիմէ և հասնի ոգեկան գոյութեան աւելի բարձր մակարդակի մը: Ասոնցմէ զատ Բրոֆ. Հայսլըբ դեռ ստացած է բազմաթիւ պատգամներ որոնք Տօքթ. Հըճսընի անհատական և ընկերական կեանքին ու յիշատակներուն հետ յայտնի վերաբերութիւնն ունին և ասոնցմով է որ Բրոֆ. Հայսլըբ կը կարծէ Տօքթ. Հըճսընի ինքնութեան սպաւորտը ձեռք բերած և ստոյգ յարաբերութեան մասով ըլլալ իր հանգուցեալ բարեկամին հետ:

Annales des Sciences psychiquesի 1907 Յունիսի համարին մէջ խմբագրուածը՝ Պր. Գ. ալ Վէսմ հանգուցեալ Տօքթ. Հըճսընի աշունով Բրոֆ. Հայսլըբի ստացած ոգեհարցական պատգամներէն (messages spiritiques) կարեներուն մէկ վերլուծութիւնը կ'ընէ և թէպէտ բացի մէկ պարագայէ՝ անոնցմէ շատերուն առանց Տօքթ. Հըճսընի ոգիին կարծեցեալ միջամտութեան, ասորքեր կ'ընողութիւններով մեկնուիլը կարելի կը նկատէ, բայց միեւնոյն տանն կ'աւելցնէ թէ իր նպատակը չէ մերժել թէ Բրոֆ. Հայսլըբ կրցած ըլլայ ձեռք բերել նշաններ թէ Տօքթ. Հըճսընի մարմնազուրկ (desincarné) ոգին իրապէս իրեն հետ հաղորդակցած ըլլայ, կամ թխտել թէ կանխաւ Տիկին Բիբլըրի մէտիոմութեան միջոցաւ ձեռք բերուած ուրիշ պատ-

գամներ խկտպէս ոգեհարցական բնութիւն ունեցած ըլլան : Annales-ի նոյն համարին սկիզբը «Հոգեկան երևոյթներուն ոգեհարցական և հոգեպաշտական բացատրութիւնը» (L'explication spirite et spirituelle des phénomènes psychiques) խորագիրը կրող խիստ կարեւոր յօդուածի մը մէջ Պր. տը Վէսմ անակնկալ հաստատումներ կ'ընէ ի նըպաստ ոգեդաւանական վարկածին (hypothèse spirite) : «Վերջապէս, կ'ըսէ, կրնայ ընդունուիլ թէ հոգեզանցական (métapsychique) երևոյթներու զանազան դասակարգերը իրենց ամբողջութեան մէջ ճշմարիտ են, թէ մեր միտքը կը թուի տէր ըլլալ հրաշալի գերբնականոն (supernormal) յասկուլթիւններու որոնք կը թուին գործել երկրայինէն տարբեր գոյութեան մը մէջ, թէ ստուգիւ «բան մը» կը թուի ելլել ինչ ինչ անհատներու մարմինէն ինչպէս խղունջը՝ իր պատեպնէն... : Արդ՝ ի՞նչ կայ անհեթեթ ընդունելուն մէջ թէ այս թաքուն գերբնականոն կարողութիւնները, այս «բան մը» զոր occultistes-ները corps astral կ'անուանեն (և ոգեդաւանները՝ périsprit) և զոր առաջիմ կ'զգուշանամ սահմանել ջանալէ, կը վերապրի առժամապէս կամ մշտնջենապէս նիւթական մարմինէն անջատուելէ յետոյ... : Եւ եթէ այս գերբնականոն յատկութիւններով օժտուած ոգին, եթէ այս fluidique կամ astral կոչուած մարմինը կ'ապրի նիւթական մարմինէն անջատուելէ յետոյ, ի՞նչ կայ անհեթեթ կամ անկարելի որ անիկա ջանայ և հասնի ինչ ինչ պայմաններու, ինքզինք հաղորդակցութեան դնելու համար կենդանիներու հետ :

Պ. տը Վէսմ ոգիներու հետ հաղորդակցութեան կարելիութիւնը հաստատելու բնութիւնն ունեցող օրինակ մը մէջ բերելէ յետոյ՝ կ'աւելցնէ. «Կրնա՞նք անտես ընել կամ պէտք է որ անտես ընենք ոգեդաւանական վարկածը մէտիոմական՝ երևոյթները ուսումնասիրելու ստեղծ, —հաղուագիւտ չեն գիտուններ որ հաստատական պատասխան տան այս հարցումին : Բնականաբար ասոնք այս ուսումնասիրութիւններուն բոլորովին անձանթ անձեր են և երբէք հիմէն քննած չեն խնդիրը : Բնական է թէ կարելի է մէկդի յիշողութիւն ոգեդաւանական վարկածը երբ ֆիզիքական բնութիւն ունեցող մէտիոմական երևոյթները միայն կ'ուսումնասիրուին^[*], այն ատեն կարելի է եղելութիւններուն առարկայական հաստատութեամբ միայն զոհանալ : Բայց ակներեւ է թէ միեւնոյն կերպով կարելի չէ զանց ընել ոգեդաւանական վարկածը երբ մարդ կ'զբաղի մէտիոմական ինչ ինչ երևոյթներով որոնք իմացական բնութիւն ունին, օրինակի համար՝ երբոր ամեն ինչ կը միտի հաստատելու յայտնուող անձնաւորութեան (ոգիին) ինքնութիւնը եղն. :»

[*] Ֆիզիքական բնութիւն ունեցող երևոյթներ ըսելով պէտք է իմանալ levitationի, apportsի, matérialisationի, dématérialisationի, երևոյթները իսկ իմացական բնութիւն ունին écriture automatique, typtologie, incorporation ևն. :

Ի նպաստ ոգեգաւանութեան եղած այս քանի մը հաստատումները մեծ կշիռ ունին անոր համար որ անոնք կը բխին Annales-ի խմբագրապետէն: Annales des Sciences Psychiques անյանուորդ Գիտութեանց խմբագրութեամբ հրատարակուած և հեռակրութեան (télépathie), յստակատեսութեան (lucidité), մէտիսմութեան և ինքի նման երեւոյթներու փորձառական և քննադատական ուսումնասիրութեան նուիրուած խիստ լուրջ ամսօրեայ թերթ մըն է և անոր խմբագրութեան ըրած այս գիշումը ցոյց կուտայ թէ ոգեհարցութեան հանգէպ ամէնէն սկեպտիկ գիտուններն ալ հարկադրուած են հեռագիտէ կարծիք փոխելու և ընդունելու թէ կան ինչ ինչ վճռական իրողութիւններ որ ոգեգաւանական վարկածով միայն կրնան մեկնուիլ: Յիշենք այսպիսի (ոգիին identité-ն հաստատող) իրողութիւններէն ամէնէն աւելի ծանօթ և վաւերական օրինակ մը զոր Պր. աը Վէամ ալ յիշած էր իր նոյն յօդուածին մէջ:

Նիւ Եօրքի մէջ գաւառուր և ծերակոյտի նախագահ Պր. Էամնտ աղջիկ մը ունէր, Օր. Լօւա, որուն մէտիսմութեան կարողութիւնը յայտնուեցաւ ինքնածին երեւոյթներով: Այս երեւոյթները վերջապէս դատաւորին հետաքրքրութիւնը շարժեցին և սկսաւ նիստեր կազմակերպել: Այն ատեն է որ Օր. Լօւա եղաւ «խօսող միջիոմ» (médium parlant)[*]: Երբոր Օր. Լօւա մէջ տարբեր անձնաւորութիւն մը (ոգի) կը յայտնուէր, անիկա երբեմն իր չգիտցած լեզուները կը խօսէր: Իրեկուն մը երբոր երկոտասանեակ մը անձեր համախմբուած էին Պ. Էամնտի տունը, Նիւ Եօրքի արուեստագէտ մը, Պր. Կրին ալ եկաւ ընկերացած անձանօթ անձի մը՝ Էվանթէլիտես կոչուած յոյնի մը հետ: Քիչ վերջ Օր. Լօւայի մէջ յայտնուեցաւ անձնաւորութիւն մը որ սկսաւ խօսք ուղղել յոյն այցելուին անգլիերէն լեզուով և անոր հաղորդեց բազմաթիւ եղելութիւններ որոնք կը միտէին ապացուցանելու շատ տարի տուած մեռնող իր մէկ մտերիմ բարեկամին անձնաւորութիւնը և որուն գոյութիւնը կ'անդիտանային բոլոր ներկաները ինչպէս նաև մէտիսմը: Մանկամարդ աղջկան բերնով Պր. Էվանթէլիտէի հետ խօսող անձնաւորութիւնը անգլիերէնը դժուարութեամբ խօսիլ կը թուէր և ատեն ատեն կ'արտասանէր յունարէն լեզուով ամբողջ նախադասութիւններ: Պր. Էվանթէլիտէս սկսաւ ինքն ալ յունարէն խօսիլ որուն Օր. Լօւա կը պա-

[*] Մէտիսմները իրենց ընդունակութեան համեմատ քանի մը դասակարգի կը բաժնուին. խօսող մէտիսմ (լ'ըստին անոնք որոնց բերնով ոգին խօսելով կը հաղորդակցի, գրող մէտիսմ (médium écrivain) կ'ըստին անոնք որոնց ձեռքով ոգին կը գրէ, տեսնող մէտիսմ (médium voyant) կ'ըստին անոնք որ ոգին տեսնելու կարողութիւն ունին, médium à effets physiques կ'ըստին անոնք որոնց միջոցաւ ֆիզիքական երեւոյթներ տեսիլ կ'ունենան, ինչպէս, առարկաներու տեղափոխում, դաշնակի մը ինքնին զարնուիլ ևն:

տասխանէր միրթ յունարէնով մերթ անգլիերէնով: Պր. Էվանժէլի-
տէն հետեւեալ օրը և ուրիշ օրեր՝ ալ եկաւ գատաւորին տունը և Օր.
Լօռայի հետ վերակաւ իր խօսակցութիւնը միշտ նոյն կերպով. և
կատարելապէս համոզուեմ գոյացուց մշտնորէն միջոցաւ յայտնուող
իր համոզուցեալ բարեկամին ինքնութեան վրայ: Ասիկա (ոգին) Օր.
Լօռայի բերնով խնայուց նաև իրեն Յունաստան գտնուող իր որդի-
ներէն մէկուն մահը, մինչդեռ Պր. Էվանժէլիտէսի Ամերիկա մեկնած
միջոցին իր այդ որդին կատարեալ առողջութիւն կը վայելէր: Տա-
սը օր յետոյ Պր. Էվանժէլիտէս ստացաւ նամակ մը ուր կը գտնուէր
իրեն իր այդ որդիին ստոյգ մահը: Փր. Էմմանուէլը հաստատե-
թէ իր ազնիւը ոչ միայն յունարէն չէր գիտեր, այլ կեանքին մէջ բաւ-
մը իսկ լատիշէր այդ լեզուով: Կ'աւելցնէ նաև թէ ուրիշ տարիքնե-
րու մէջ Օր. Լօռա մինչև 13 զանազան լեզուներ խօսած է, մինչդեռ
իր բնականոն (normal) վիճակին մէջ միայն անգլիերէն և ֆրանսե-
րէն գիտէր:

Ականջը խօսի անոնց ոյտնք Գործք Առաքելոցի պատմած վերնա-
տան լեզուախօսութիւնը չեն ուղեր ընդունիլ իր տառական խնայ-
տով: Ոգեհարցական փորձերու մէջ մէտիոնիստներուն իրենց չգիտցած
լեզուով խօսելու կամ գրելու դէպքեր խիստ բազմաթիւ են spiri-
tismի տարեգործութիւններուն մէջ: Ահաւասիկ ուրիշն ժամանակա-
կից իրողութիւններ որոնք կը թուին հաստատել թէ անկարելու-
թիւն մը չկայ որ Յիսուսի աշակերտները խորհրդաւոր ազդեցու-
թեան մը անկօտար լեզուներ խօսած ըլլան[*]:

ՅՈՎ. ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

[*] Գեր. Տ. Մուշեղ Եպիսկոպոսի խոնարհաբար կ'առաջարկեմ ուսումնասիրել
Բրոֆ. Ալէքս. Աքսաքօմի Animisme et Spiritisme-ը որ այս նիւթերուն վրայ խիստ
լուրջ և լիակատար գործ մըն է, և որուն մէջ պիտի գտնէ վերինն նման բազմաթիւ
documentներ:

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

Անցեալ շաբաթ օր Մարաշէ՝ Դուրեան Սրբազանի հասած հեռագիր մը կ'գուժէ
մեր պատուական աշխատակցին և Մարաշի Առաջնորդ Զօր անակնկալ մահուան բօնը:
Յաւով, կ'արձանագրենք տխուր վախճանը Կորին Վարդապետի որ արդէն անուն մը
չինած էր ինչպէս եկեղեցականներու շարքին մէջ, իբրեւ եկեղեցւոյ ազատախոհ պաշ-
տօնեայ, նոյնպէս և գրական հրապարակին վրայ իր բազմաթիւ յօդուածներով:

ՅՈՎՀԱՆ-ՈՍԿԵՐԵՐԱՆԻ 1500 ԱՍԵԱԿԸ

(ՀԱՄԱԿՐԵԼԻ ՀԻՒԱՆԴԻ ՄԸ ԱՅՅԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ)

Բերա Սաքըզ-Աղաճի՝ Հայ-Հռոմէականաց Կաթող-Պատրիարքարանը Տ. Սահակ Արքեպիսկոպոս Հաճեանին երկրորդ այցելութիւնն իս տուինք՝ Կրօն. Ժողովոյ Ատենապետ Տ. Գրիգորիս Ս. Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեանի հետ :

Գոհութեամբ տեսանք հիւանդը՝ բաւական կազդուրուած և քիչ շատ ապաքինած :

Բժշկաց խորհրդով և ունեցած խօթութեանը հետեանօք՝ չէր խօսեր, այլ գրով կը պատասխանէր եղած հետաքրքրական ու եկեղեցական խնդրական հարցումներուն : Սակայն միշտ յամառ ընթերցող մը կը մնար տակաւին՝ իր այս հիւանդագին կացութեան մէջ, որ հաղիւ գիշերները քանի մը ժամ միայն կրնար Մորիէոսի գիրկը հանգչիլ, անտես չառնելով միանգամայն ամէն առաւօտ՝ իր հանապազօրեայ թիւ-պաշարագի մատուցումը :

Ի մէջ այլոց, հարցուցի թէ՛ ինչպէս կ'ըլլայ այդ բանը, քանի ու «Առէ՛ք-կերէ՛ք» ի արտասանութիւնը՝ թիւ չարտասանուիր, նոյն իսկ «թիւ-պատարագ»ներուն մէջ, այլ ըստ եկեղեցական ընկալեալ սովորութեան՝ քարճրաձայն ըսուելու է :

Նորին Գերապայծառութիւնը՝ անդէն և անդ հնչուն չեղտով արտասանեց «Առէ՛ք-կերէ՛ք»ը, և զիս ու բարձրաստիճան ընկերակիցս ափ ի բերան թողուց :

Այս առթիւ աներկեան գիտել տուի թէ, Աստուած չսպասեր՝ խօթացեալ եկեղեցականէն այդ պատարագը, քանի որ ըստ ինքեան քաջած առաքանքներնին՝ աստուածահաճոյ պատարագ մ'է անտրտունջ տոկացող հոգեւորականին համար : Ինչպէս որ Աստուած՝ չսպասեր աղքատ մարդէն ողորմութիւն, և հիւանդ քրիստոնեայ մահկանացուէն՝ պահք և ծոմապահութիւն :

Գեր. Տ. Սահակ Սրբազան Հաճեան՝ զգածեալ յայտնեց գրով, թէ իրեն համար հոգեկան միխիթարութիւն մ'է ամէնօրեայ մատուցած պատարագները :

Յետոյ յարեցի թէ՛ ինչպէս կ'ըլլայ որ Հայ-Հռոմէական եկեղեցին, Յովհան-Ոսկեբերանի 1500ամեակը կատարեց հանդիսութեամբ, մինչդեռ Ֆէնէրի Օրթոտօքս եկեղեցւոյն Սինդը՝ թէ և այդ մասին բաւական խնդիր ըրաւ, բայց որոշ եզրակացութեան մը չի յանգեցաւ : Եւ յաւելցուցի թէ՛ արդեօ՛ք Յովհան-Ոսկեբերան Սրբազան Հայրապետը՝ Ասորի ծնած, Յոյն ապրած և Հայ վախճանած ըլլա-

լո՞ւն համար էր Յունաց ձեռնպահութիւնը՝ հանդէպ հազար հինգ-հարիւրամեակին:

Ո՛չ, պատասխանեց Նորին Սրբադէմութիւնը և յաւել քան զայս, հետեւեալ տողերը գրեց.

«Թէ որ Լատինները կանխած չլլային, Յոյնք կ'կատարէին անշուշտ այդ 1500ամեակը:

«Ոսկեբերանի համար օտարաց վկայութիւնը՝ աւելի զօրաւոր է:

«Մէլքիթներուն հին երեւելի Պատրիարքը կար Մաքսիմոս Մազլում կոչուած: Ան կը պնդէր թէ Ոսկեբերան Հայ էր, և Մելիտոս Հայ Հայրապետին ձեռնաստեղծը, և կը պատճառարանէր՝

«Առաջին.— Ս. Մեսրոպի Հայերէն գիրը գտնելէն ետքը՝ Պոլսոյ Արքեպիսկոպոս Պատրիարքը —որ Սեբաստացի Հայ մ'էր— Ս. Սահակին՝ յանդիմանութիւն կը գրէր թէ, ինչո՞ւ Ասորոյ գլխեցիք, և ո՞չ Ոսկեբերանին, որ թէ՛ Հայ, և թէ՛ Հայերէն աղէկ գիտէր:

«Երկրորդ.— Ոսկեբերան՝ Կոկիսոն Հայոց մէջ ներթողեան մը արտասանեց Ս. Լուսաւորչին համար Հայերէն լեզուաւ: Այն տառնները՝ Յոյն մը, Ասորի մը, բնաւ Հայերէն չէին խօսեր:

«Երրորդ.— Ոսկեբերանի դատարարակը Սուրբ Մելիտոս, Մելիտինցի Հայ մ'էր:»

Սոյն պատմական տողերը՝ ստորագրել տուի դիմամբ Գերապաժատ Հռոմեան Սրբազանին, իբրեւ անմոռաց յիշատակ՝ մեր երկրորդ այցելութեան, և ի ցոյց Նորին թունդ տոհմասիրութեան:

Թէև մենք գիտենք թէ՛ Ոսկեբերանի մայրը Անթուսո՝ որ թարգմանի Ծաղիկ, կամ Անթառամ, Հայուհի էր:

Գիտենք թէ՛ Ոսկեբերան ծնած է Անտիոքի մէջ:

Անտիոքի Մելիտոս Հայ եպիսկոպոսը՝ երեք տարի հրահանգած է զՈսկեբերան, քրիստոնէութեան մէջ, և յետոյ մկրտած ու եկեղեցւոյն համար գրակարդաց ըրած է զայն, ըստ Պալաղիտի հայրաբանութեան:

Արկադիոս եպիսկոպոս ձեռնադրել տուաւ զՈսկեբերան, Աղեքսանդրիոյ Թեոփիլոս Պատրիարքէն:

Իււզանդիոնի կղերն՝ Անտիոքացի Յովհանն Արքեպիսկոպոսին պերճախօսութեան հեղեղներէն՝ զգլխեալ, ժողովրդեան հետ միաձայնութեամբ խրխուսքունոս (Ոսկեբերան) յորջորջած է զայն:

Սակայն յետոյ ժամանակակից պաշտօնակցաց նախանձաւորութիւնը՝ վտարել տուաւ՝ Ոսկեբերան, Արպիստանի մօտերը, Կոկիսոն՝ այժմ Կէօյսիւն ըսուած քաղաքագլուղը:

Հայրածանքէն զկնի, Կոկիսոնէն հանեցին և լեանդլեանայն պարաջնելով, գէպի Խաղտիք վտարուած տառն ձմրան եղանակին մէջ՝ չի կրնալով տոկալ օդին խստութեան, Փոքր Ասիոյ Կոմանոքաղաքէն երկու ժամ հեռի Պիղէոնի ըսուած գլուղը (Եւդոկիայէն վեց ժամ բացակայ), սուրբ Բաբիլոնիոսի վերեւմտնին մօտ հողին ա-

ւանդած է:

Հուսացեալ Հայրապետին սրտիկերը կը գտնուի ի Հոովմ Վատիկանի դահլիճը, Հայ տառերը՝ Ս. Հայրապետին ձեռքը, ի շարս աթութաներու գալիչներուն:

Ձեռք գիտեր թէ՛ ո՞վ նկարած է այդ պատկերը, և ի՞նչ նշանակութիւն ունի՝ Հայ նշանագիրները Ոսկեբերանին ձեռքը, քանի որ Ս. Մեսրոպ մեծ Վարդապետը՝ ո՛չ միայն Հայ տառերու գալիչն եղած է, այլ Վրաց և Աղուանից տառերը կերտած է: Կ'երևի թէ Հայ եկեղեցական մը գնել չեն ուզած Վատիկանի մէջ:

Ուրեմն կրնանք համարձակ ըսել թէ, ի վաղնջուց՝ Ոսկեբերանի աղբուրիները խնդրական եղած է:

Հայք ալ փառաւոր վանք մը կանգնած են Ոսկեբերան անուամբ:

Եւ այդ յանուն Սրբոյն նուիրեալ Մենաստանը և գերեզմանը, ի սկզբանէ հետէ՝ Հայոց ձեռքն է:

Յովհանն-Ոսկեբերանի վանքը անսած եւ՝ 1865ի վերջերը՝ Եւդոկիա այցելած միջոյիս հոգեւոյս Բարթող-Սուր Թաթարեանի հետ, Խարբերդի ուղեորութեանս առթիւ:

Յովհանն-Ոսկեբերանի վանական տաճարին նորոգութիւնը՝ որչափ կը յիշեմ, Մենեքերիմ ըրած է, հետեւեալ արձանագրութեամբ.

«Եւ. Յովհաննէս Սիմեքերիմ... Առողջեցի ի վանս թուին ՆէԴ.»

Աղէկ չեմ յիշեր, Առողջեցի՝ է թէ կառուցի:

Անյնիք Ոսկեբերանէն ուրիշ եկեղեցական հարցի մը:

Սրբազան հիւանդին քովէն հրաժեշտ առնելու պահուս, անբաժանելիս՝ Տ. Գրիգորիս սրբազանն ալ, սա՛ հետեւեալ հարցումներն ըրաւ Ս. Աստուածածնի տարեկան զանազան տօներուն նկատմամբ:

«Ինչո՞ւ համար «Մեռնի Ս. Աստուածածնի» տօնը Սեպտ. 8ին, և «Ընծայումն Ս. Աստուածածնի երկը տմայ ի տաճարն»՝ Նոյեմբ. 21ին կը կատարուին, թէ՛ ըստ հին տոմարի և թէ՛ ըստ նոր տօմարի, մինչդեռ «Յղութիւն Ս. Աստուածածնի յԱննայէ» տօնը հին տօմարը կը կատարէ ամէն տարի անխափան, Դեկտ. 9ին, իսկ նոր տօմարը՝ Դեկտ. 8ին. մէկ օր իբարմէ տարբերութեամբ»:

Սոյն տօնական հարցերը՝ ուրիշ ժամանակներ ալ եղած են, բայց գոհացուցիչ պատասխան մը տրուած չէր: Իսկ այս անգամ Գերտպա յօստ Սրբազանը՝ առանց վարանելու, գրեց թղթի մը վրայ.

«Տօներուն նախատօնակը կայ, Դեկտեմբերի իննին ցորեկը չի յղացաւ. ութին գիշերը յղացաւ:

«Նոյնպէս, Յեպտ. ութին վիշերը ծնաւ:»

Արդ Ոսկեբերանի թէ՛ սոյն պատմական վերլուծումները, և թէ՛ Ս. Աստուածածնի տօնական հարցը ուղեցի հրապարակաւ ներկայս-

ցնել ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄԼՈՅ միջոցաւ, բանասէրներու, հնախօս գրագէտներու, հարցասէր ու քննասէր եկեղեցականներու լուրջ նկատառութեանը և ներկուս վերծանութեանը, առ այս հարկ եղած ողջամիտ լուսաբանութիւններն լսելու և կարգալու հաճոյքով:

Ա. Թ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՀԱՄԱՐ ՄԷՐ ( )

ԻՊ

Առաւօտուն այնքան առողջ ու զուարթ արթնցաւ Վիրգին՝ որով պիտի կարծուէր թէ մեղրալուսնի ամիսներուն մէջ կ'ապրէր, իր անցուցած չորս օրուան անբացատրելի հիւանդութենէն թեթեւ չուք մը անգամ չէր ստուերեր իր լուսափայլ ու գեղեցիկ երեսը, նման վարդին՝ որ գիշերուան ուրականէն յետոյ արշալոյսին ցօղով կ'ոգւերի:

Ուզեց ինք անձամբ գնալ իր վրայ գուրգուրացող անձերուն մօտ, բայց մայրն արգիլեց առարկելով թէ տիրող ցուրտէն կրնար վնասուիլ:

— Բայց, մայրիկ, ո՞վ ըստւ թէ ես հիւանդ էի. երազ մ'էր որ անցաւ ու չիտակն ըսելու համար՝ ես ոչինչ կը յիշեմ . . . :

— Ինչ որ առաքինի պարտականութեան գլխաւոր մասը կը կազմէ:

— Թէ՛ . . .

— Անյիշատիկ ըլլալ ամեն պարագայի մէջ:

— Ահ, ատիկա չբաւեր սակայն առաքինութիւնը գոհացնելու, պէտք է թաղել ու մոռնալ անցեալը առանց անորմէ հետք մը թողելու մինչև իսկ գերեզման անունով . . . :

Տէս վառարանը, եթէ կրնաս փնտռէ՝ ու գտիր ինչ որ ես իմ ձեռքով նետեցի հոն: Յիմար է նա որ կեանքի ընթացքին մէջ ետին կը նայի և կ'ուզէ դառնալ վերստին վայելելու համար ինչ որ անցեալին իրաւունքն է. օդին մէջ սուրացող թռչունը գիծ մը չթողուր իր ետէն, նա պարտաւոր է գնալ հասնիլ հոն ուր պէտքը կը կոչէ. ըստինքն անբռնաբարի ինչ, պէտք է որ սահին օրը լրացնելու համար, այդ լրման հասնելուն դարձեալ չեն դադրի սահելէ, իսկ անցեալը չվերադառնար. ու քանի որ այսպէս է, մարդ որքան ապուշ անձնասէր պէտք է ըլլայ միշտ անցեալը հետաքննելու համար. անցեալը ողբալ առանց զգալու որ ապագան պէտք է պատրաստել ներ-

կային մէջ. ո՛հ, տախիա վատ է, մայրիկ, և հակադնական . . .

Վիրգին այսպէս շարունակեց խօսիլ մինչև իրիկուն, ընտանիքին միւս անդամները երբ պարբերաբար կ'այցելէին զինքը՝ իւրաքանչիւրը բռնազբօսիկ ու րախուժեանք երևոյթով մը կ'սքօղէր զիչերէ ուսն աղէտը:

Ոչ ոք կը համարձակէր Համբարի անունն արտասանել, վանդի Վիրգին լուռ էր այդ մասին, լուռ թիւն՝ որ անբացատրելի կը մնար, ոչ ոք կրցաւ թափանցել այդ գաղտնիքին. Վիրգին միայն անգամ մը յիշեց. Որբէլան ու երէցկիներ պատասխանեց թէ երեք օր առաջ աչնոր հայրը տարած էր զինքը հարս ընելու համար:

Այսպէս անցաւ օրն, իսկ երբ գիշերն առանձին մնաց իր սենեակին մէջ, երբ ննջելու ժամն հասաւ, նորստի հարսը անկողինն մօտ գընալուն՝ ոյժ չունեցաւ անմիջապէս վարագոյրը բանալու. ակամայ նայեցաւ վառարանին և աչիւրը լեցունեցան. իր ձեռքերը ասնելով կուրծքին և գլուխը խոնարհեցնելով՝ անձայն մենախօսեց:

— Լուէ՛ սիրտ, իմ անձին համար տրոփելու շրջանդ լրացաւ արեղէն . . . գործունէութեան նորագոյն ու լայն տապարէզ մը բացուած է արդէն քու առջև, ուր պարտիս քու մէջ եռացող արեան ամենէ թանկ շիթերով սնուցանել քու խնամքին յանձնդ ած էակը . . .

Ու Վիրգին իր երկնաթիւ երեւակայութիւնը կեդրոնացնելով մօտակայ փառաւոր ապագայի մը՝ որմէ այնքան ոյժ ու կորով սեպհակամած էր արդէն, մտաւ իր երբեմնի առագաստը ճիշդ այն վայրէ կենին ուր Համբար կամուլին վրայ բուխ մը չարագոյժ ձայնով կը գոչէր:

— Տէրտէրն անիծեց զիս:

Այժմ փութանք երիցունին այցելելու:

Քնուարուն տարուան օրնտակելի կեանք մը ունեցած էր այս կինը. նահապետական կեանքէ սերող ծնորաց փայլաշունքին տակ այնքանով միայն կրցած էր վայելի իր ժամանակի անուս աղջիկներու մէջ՝ որ քանով կարելի էր զարգանալ գեղեցիկ, լուրջ, արթուն և ի բնէ ազնիւ և անստգիւտ նկարագիրով օժտուած աղջիկի մը համար:

Դեռ ծագիկ՝ իրեն յարմար երիտասարդի մը, սպազայ աւագերէցին հետ սիրային ամուսնութիւն մը կնքած էր, բայց որովհետեւ երջանակութիւնն ալ իր սահմանն ունի այս շարժուն և անկերպարան աշխարհի մէջ՝ ամուսնութեան օրէն հինգ տարի յետոյ, երբ Համբար չորս տարեկան էր և ամուսինը քահանայ ձեռնադրուած, երիցունին չուշացաւ բռնազբօսիկ եղանակ մը կուսել նորընծային գուրգուրանքին մէջ, որով ցուրտ վերաբերում մը կ'սքօղուէր իր տարապայման սիրոյ հանդէպ: Կնոջ աչքը կտրուէն աւելի պայծառ

կը տնտնէ մուֆին, երբ հոն իր սէրը խաղի կ'ենթարկուի. բայց քահանային կռու և աննկուն հաստատամտութիւնը՝ որով կրնար ամենէ վաճառահար ու նեղ պարագաներու մէջ իսկ անթափանցելի մնալ, խայլին և աւետարանին վթայ իր շուայլած հանդիսաւոր երդումները, մանաւանդ արտասուքը՝ մույլած էին կնոջ կասկածները, և սակայն ցեցը՝ որ ծնած էր անոր սիրտին մէջ, որքան ալ իր ոյժը կորուսած ըլլար քահանային շուքին տակ՝ անզգալաբար կը կրծէր երիցուն և ոյն ներսը:

Շնորհիւ Տէր Մնակ հօր բոցավառ սիրոյն որով կը վերաբերուէր իր լծակցուհիին՝ ցեցը գրեթէ մեռած էր, և իթէ ուր ուրեք թեթեւօրէն զգացնէր իր դոյուլիւնը՝ իսկոյն կ'անհետէր իբր մեղաւոր երևոյթ, ու երէցկիւնը կը խնդար իր տկարութեան վրայ:

Այսպէս անցան տարիներ մինչև այն յոպէն՝ ուր Որբէլայի պարզած արիւնյալի տեսարանին առջև Տէր Հօր անարկու անէծքը որոտաց Հաճաքի գլխուն. և ահա մարած ցեցը յանկարծ կենդանի իժի մը փոխուեցաւ երէցկիւնի կարծքին տակ, և իր աչքին քահանան մերկացաւ իր բազանդակ տգեղութիւնը. իժը՝ որ երբեմն գիտութեան ծառին գաղտնիքը պարզեց նախամօր, այժմ սիրեցնալ ամուսինին կեղծիքով հրկուած գիմակը կը պատուէր խաբւող կնոջ ոտքերուն տակ:

Երիցունին վայրկեանական նուազումէ յետոյ իր մէջ ծնող վրէժի ոգւոյն ելնքարոզմանութեամբ աւելի քան երբէք զօրացաւ. Որքան անաւոր է տառապանքն ասորած յուշմանսկի սթրոյ տպաւորին մէջ, ինչպէս անօթի գայլին յարձակումը կաթնակեր զատնուկներու փառախին մէջ, ինչպէս կարիճին խայլումը օրօրոցի մանկան վրայ:

Բայց քահանային վիճակը համեմատաբար թերևս աւելի վատթար ու առժամանակի էր քան իր կնոջ կացութիւնը. նա ոչ միայն իբր արհամարհուած ամուսին՝ իր գեթէն գահավէժ՝ կը կորուսէր տան տիրոջ բարձր հնգինակութիւնը, այլ իբրև ցածադգի կեղծաւոր մը, որ տարիներով յաջգած էր իր ոճիրը թաքուն պահել իր լծակցէն, պիտի նախատուէր անորմէ զգուանքի և տառապանքի ծայրագոյն աստիճանով. այս խզումը չպիտի ճնար գաղտնիք այր ու կնոջ միջև, այլ ընդարձակուելով շրջանակը՝ նախ իր հարսը և յետոյ անոր ծնողքը պիտի գառապարտէին գինքը. գալով Համբարի, այս անտուկ որդին անիծուած էր արգէն, հետևապէս մեղան կը վերաբերէր անիծեալին ու թողութեան իրաւունքը կը պատկանէր իրեն. բայց հաշտութեան միջնորդելու դերը, ինչպէս ամեն պարագայի մէջ՝ նոյնպէս և այս առթիւ պէտք էր կատարէր երէցկիւնը, որ սակայն իր ամենէ անողոքելի դատաւորն էր այժմ. և՛ ի լրումն գթադուլութեան՝ աղէտը սան չորս պատելուն մէջ չպիտի մնար թաղուած, անդին հասարակաց վճիռը իսպառ պիտի կործանէր գինքը:

Ուստի Տէր Մնակ այսպէս մտածելով և իբրև ջերմեռանդ հա-

ւատացեալ ու Տիրոջ հաւատարիմ պաշտօնեան՝ բնական հոսանքէ մը մղուելով նորէն Աստուծոյ Գթութեան ապաւինեցաւ:

Մոլեռանդ մեղաւորը երբէք իր մեղքերը չկէր, այլ կ'երկնէի այդ մեղքերէն հետեւելիք վտանգէն, ու որպէս զի պատիժը վտարէ՝ նոր մեղքեր կը գործէ հինները Թաղելու համար՝ իսկ երբ չյաջողի բարդուած մեղքերու վերջին արարուածին մէջ, այն ժամանակ իր սեպնական Աստուծոյ կը դիմէ:

Մոլեռանդը երբէք չյուսահատիր, իբրեւ հողեղին առաւած՝ իր բոլոր ոճիրներուն մէջ յիսարակաւ կը դաւանի իր անձը և կը համոզուի աղօթքով մը արդարանալ. ինքնասպաններու տարեգրութեան մէջ մոլեռանդի մը անունը չէ արձանագրուած. որքան յոռի և յանդուգն անաստուած մ'է նա:

Տէր Մնակ, ինչպէս սովորութիւն է ռամկօրէն ըսել, բռնի սիրտով աղօթք մը մրմնջելուն՝ յանկարծ իր դէմքը լուսաւորուեցաւ ու սիրտն ուրախութեամբ լցաւ. ու մտածեց թէ երկցուհիին պէս կատարեալ կէն մը իր արժանապատուութիւնը պահելու համար չպիտի զիջանէր իր ամուսինը հրապարակաւ տախտարակելու ստորնութեան. վստահ այս կողմէ՝ այժմ կը փափաքէր զանի տեսնել: Բայց պէտք էր բանաւոր պատճառ գտնել, պատրուակ մը հնարել, վստաղի ինչպէս գիտնէր, առանց արտօնուելու չպիտի դնար անոր մօտ. ուստի սպանելով լուսնալուն՝ պատրաստուեցաւ անկողին մտնել երբ դուռը մեղմիւ բացուեցաւ ու երկցուհին երեցաւ:

Քահանան իր թրտաբռնի աղօթքին այս իրական արդիւնքը տեսնելով իսկոյն թեւերը բացաւ. ոստում մը ըրաւ դէպի կինը ու խանդավառ ժպիտով մը գոչեց:

— Ահ, սէր իմ . . . :

Երկցուհին քսան չորս ժամերու անցքերով քամուած ու դալկահար դէմքին վրայ նոյնպէս ժպիտ մը արտայայտելու ճիգով, բայց այդ ժպիտին տակ սքօղուած զգուանքին անգեղութեամբ ամուսնին զգուալիր յարձակումն, արգիւելով արտաքանկեց:

— Կ'ուզէի խօսիլ քեզ, պայմանով սակայն որ զոնէ միջոնի վայրկեանի համար անկեղծ ըլլայիր. անկեղծ ըլլանք, ինչպէս հանդերձեալին մէջ, Աստուծոյ դատաստանին սուշեւ, հակառակ մեր կամքին՝ պարտաւոր ենք մեր կեանքը պարզելու իր իսկութեամբ. կ'ընդունիմ այս պայմանը, գիտեմ որ այս ունեցրութիւնը հեռացնելու համար ամէն անհնարին զոհողութիւն յանձն պիտի առնէիր, և սակայն վստահ եղի՛ր, ասիկա վերջին տրամախօսութիւնն է որ պիտի անցնի մեր միջև, որու կիրարկման համար անկարելի էր իմ բովանդակ ոյժերն ամբիփոխել իմէ ներկայ վիճակը մեզ աւելի օգտնական և ահաւոր ապաւալի մը մասնելու սպառնալիքով խոտացած չըլլար . . . :

— Խօսէ՛, սէր իմ, ես ընդհակառակը քեզ տեսնել ու մրմնջարել կը փափաքէի, պատասխանեց քահանան իր գլխին վերեւ պայթելու

պատրաստուող կայծակէն խուսափելու ճիգով :

— Կ'ընդունին՞ս պայմանը, կ'ուզե՞ս անկեղծ ըլլալ, այո՛, կա՞նչ . . . :

— Պիտի ըլլամ այնպէս ինչպէս եղած եմ ամէն պարագայի մէջ քեզ հանդէպ, այսինքն սիրտս ավիս մէջ . . . :

— Ուրեմն պիտի ստես :

— Ահ . . . :

— Մի՛ աճապարեր զիս յանդիմանելու, կամ իմ ակար կողմերը շոյելով խաբել փորձելու, վասնզի սքեմը՝ որ քսան տարիներ խնամով կը պատանքէր քու իսկական զանգուածը, ինչպէս ամենուն նոյնպէս և իմ աչքին, մաշուած է այլևս ու թեթեւ ստուերով միայն կ'սքօղէ քու ներքին ամբողջը, որ արտաքինին հակապատկերն է . . .

— Քանի որ այդպէս է, քանի որ զիս լսելէ ու դատելէ առաջ դատապարտած ես արդէն, ի՞նչ հարկ պայմաններ կնքելու կեղծաւորի մը հետ, որուն անմեղութիւնը ոչինչով պիտի կարենայ քու թիւր և անսկուն համոզման տարբեր ուղղութիւն տալ :

— Վասնզի քու կեանքի և արարքին մէջ մեղմացուցիչ պարագաներ կ'ուզեմ փնտռել, գտնել, մինչև իսկ ստեղծել, վասնզի քու անունը կը կրեմ աշխարհի տռջև և այդ աշխարհը զիս մեղսակից կարծելու իրաւունքը սեպհականած է արդէն :

— Թո՛ղ զիս, լքե՛՛ զիս, ոչ մէկ օրէնք կը դատապարտէ ոճրագործի մը անմեղ ընկերը, և այս եղանակով դու կը մնաս հրեշտակ, որուն վրայ կ'աւելնայ զոհաբերութեան առաքինութիւնը որով տառապեցար քսան և աւելի տարիներ ինձ նման հրէշի մը լուծին տակ . . . :

— Գնա՛ այդ խոնարհութեան փորձերով անձը բարձրացնել այն ոչխարի հօտին մօտ զոր արածելու պաշտօնը քեզ արուած է երկինքէն . գնա՛ այդ հրեշտակի լեզւով մխիթարել այրի-կիներ և կոյս աղջիկներ, որոնց սէրը վայելչօրէն պսակելու կոչումով փառաւոր դիրք մը և առաքինազարդ նկարագիր մը կազմած ես հասարակութեան տռջև . բայց նախ պարտիս հաշիւդ մաքրել ինծի հետ, ո՛չ իբրև քահանայ, այլ իբրև մարդ, իբրև ամուսին, իբրև հայր, առանց նենգութեան, առանց կեղծիքի : Մի՛ փորձեր զիս խաբել . պաղատանք, սպառնալիք, քծնում, բողոք, ուրացում, արտասուք, լուստնք, այլևս ոչինչ կ'աղդեն ճշմարտութեան արձանին, որուն տռջև կը գտնուիս : Ա՛րդ, անգամ մը ևս, կ'երգնո՞ւս որ չպիտի ստես :

— Կ'երգնում յանուն Աստուծոյ :

— Ո՛չ այդպէս, վասնզի Աստուած չստ հեռի է քննէ այս վայրկեանիս . երգմնցի՛ր Որբէլային անունով, որմէ հայր կոչուելու մարմաջէն բռնուած՝ անիծեցիր քու հարազատ օրդին :

— Անիծեցի, և այս իմ բացարձակ իրաւունքս էր, վասնզի նա

ոճիր գործեց և այդ ոճիրն անդարմանելի է . . . :

— Կը կարծես . . . հարցուց երիցունին հեղնական շեշտով մը :

— Անիծեցի, շարունակեց Տէր Մնակ, որուն արիւնը կ'եռար ու ձերին տեսիլը յիշելով . անիծեցի, որովհետեւ անառակ էր, և այս անէծքով Աստուծոյ օրինակին հետեցայ որ Ադամն անիծեց :

— Բայց յետոյ իր Միածինը տուժեց այդ անէծքը, մի' մոռնար Գողգոթան և դողա' անոր յիշատակովը, ինչպէս Որբէլայի կուսութեան արիւնը քեզ կը դողացնէ այժմ . . . Հմուտանք նոյնպէս թէ մարդկութիւնը ոչինչ չահեցաւ անմեղին արիւնէն, ընդհակառակը քրիստոնեայ աշխարհը զայն չարաչար տուժեց ու դեռ պիտի տուժէ որքան ժամանակ որ Քրիստոս սխալ կը թարգմանուի, սխալ կը հռչակուի . . . :

— Դու կը հայոցիս, գոչեց Տէր Մնակ ընդմիջելով կնոջ խօսքը, ու քայլ մը առաւ դէպ առաջ :

— Ես պիտի մեղանչէի այն ժամանակ միայն եթէ բարութեան առաքելութիւնը քեզ նման ներկայացուցիչներու վրայ կարծէի տեսնել . . . : Ըսի և կը կրկնեմ թէ այլեւս անօգուտ է ինձ դէմ ըստ պառնայիք փորձել : Ես քեզ կը ճանչնամ և քու անձով նոյնպէս ծանօթ են ինձ այն բոլոր գայլեր՝ որ հովիւի մորթով կը թուին ոչխարներ արածել . . . :

— Բայց, կին դու . . .

— Լո՛ւէ՛, և ամենէ առաջ երդմնցի'ր Որբէլայի անունով թէ գոնէ վարկեանի մը համար պիտի մերկացնես ինչ որ տարինեկով կըցար վարագուրել իմ ապուշ աչերուն, գիտցիր որ այդ խոստովանութիւնը պիտի ըլլայ քու արարքը մեղմացնող միակ պարագան, վասնզի դու պիտի կարենաս շարունակել աւագերեցի դերդ հասարակութեան հանդէպ, ոչ այնպէս ինչպէս մինչև հիմա, այլ քու կոչումին աւելի կամ պակաս յարմար եղանակով, և այդ այլափոխումը չէ՛ թէ վերաւոր խիղճի մը տրամադրութեան հետեանքը պիտի ըլլայ՝ այլ երկիւղը քեզ պիտի կապկապէ այդ սահմանին մէջ . . . ասոր փոխարէն, վստահ եղի՛ր, ես ալ իմ կարգին աշխարհի համար երիցունի ու քեզ համար օտար՝ և անտարբեր պիտի մնամ, երդմնցի'ր ուրեմն :

— Ես գիտէի թէ կիները զուրկ են առողջ դատողութեան ձիրքէն, ըստ որում այնպէս կը վկայէ բոլոր աշխարհ, բայց քու վրայ կը գտնէի հոյակապ բացառութիւն մը . և ճշմարտութիւնը խոստովանելու համար կ'ըսեմ թէ դու ոչ միայն կը փայլիս քու սեռին մէջ իբրեւ Սողոմոնի խելքով ձուլուած հեղինակութիւն, այլ իբրեւ ընթացող փառոս մը խաւար ծովին մէջ ցոյց կուտայիր ինձ փրկութեան անվրէպ ուղին, ուսկէ պարտ էի տանիլ Աստուծոյ նաւը, որու նաւապետն եմ թերեւ անարժանաբար . . . իսկ հիմա ինչպէ՞ս չզարմանալ տեսնելով որ նոյն կինը գայլի մը երդումին հաւատալու չափ միամիտ է եղեր . . . :

— Սակայն գիտցիր որ գայլերն ալ իրենց ձագերը կը սիրեն ու

մեզ նման իրենց կաթով կը անուցանեն զանոնք, եթէ այնպէս չըլլար՝ գայլերու պատմութիւնը իբրեւ առասպել պիտի յիշուէր պատմութեան կամ ռամիկ աշխարհի աւանդութեան մէջ, ինչպէս քահանային հէնքերը սրող դեերու գոյութիւնը իբրեւ տգեղ անուրջ կ'ըմբռնեն անասնացեալ մոլեռանդներ . . . :

— Ահ, քու միամտութիւնը չէ որ պիտի զարմացնէ լսողը, այլ անհաւատութիւնդ՝ զոր կը մերկանատ և որ անլուր գայթակղութեամբ պիտի ցնցէ ժողովուրդը, և դու, ինչպէս և ես քու երեսէն պիտի հալածուինք . . . : Ուշաբլէ՛ սէր իմ, իրարու յաշտութեամբ այսքան դժբաղդութիւններու հետեանքով թերեւս սատանան միշտ մը գտած ըլլայ ճշմարտութիւնը քու մոլոր դատողութեան չափը այլափոխելու. ահա այս նեղ ու տագնապալի արկածներու մէջ է քրիստոնեայէ մը սպառուած կորովը, քաջ եղի՛ր, անվհեր զիմադրենք սատանայի փորձութիւններուն, հաւատանք երկնային Արդարութեան և համբերինք մինչև որ ճշմարտութիւնը գայ լուսաւորել ինչ որ կը կարծենք՝ դու մանտանդ կը կարծես խաւարին մէջ լքուած ու կողկողուն :

— Ինչու՞ այդ համբերութիւնը չթելադրեցիր սիրտիդ, արեանդ, նոյն այդ սիրտէն և արիւնէն սեռած զաւկին հանդէպ :

— Վասնզի ոճիւրը կատարուած էր արդէն :

— Յսիկա քու անէծքին արգարացումն է անշուշտ, բայց ինչպէս կրնաս դատաւարտել էին մէ թրքի ոմնաւատ՝ որ տասն եօթ տարիներով գիտցաւ համբերել նմանօրինակ և աւելի անաւոր ոճիւրի մը հոնքէպ, ըստ որում այսօր անանկեց տարեկան է ճրքելա . . . : Այո՛, այդ անհաւատ կիւր գիտցաւ համբերել մինչև որ ճշմարտութեան լոյսը փարատեց խաւարը . . . :

— Մի՛, մի՛ խօսիր այդպէս, դուչեց Տէր Մնակ դողահար, յիշէ՛ թէ իտեղար նախանձին քեզ թելադրած անուրջը իմ անբասիր կեանքով միայն բուժուեցաւ . յիշէ՛ թէ ես որքան բարի և արժանաւոր ամուսին քեզ համար՝ նոյնքան և աւելի պատուական հայր եղայ մեր զաւկին, որ ապերախտութեամբ փոխարինեց քու և իմ պարտականութեան սահմանէն դուրս բրած զոհողութիւնները, մի՛ դատաւարտեր անէծքը, զոր Քրիստոս տուաւ մինչև իսկ թղենիին . . . :

— Այն միջոցին սակայն Քրիստոս քաղց ունէր, անօթութիւնը ստէպ կը տենչայ բնութեան օրէնքը կանխել, այդ պարագային ուրեմն ես չգիտեմ թէ մինչև ո՞ր աստիճան կրնայ նուիրագուծուիլ վրճիւ մը՝ որով կը դատաւարտուի թղենին մարտ ամիսին մէջ պըտուղ չընծայելուն համար . . . :

— Ծառը չոքցաւ սակայն :

— Ինչպէս Համբար դեռ չվերադարձաւ . . . Առաւօտ է, տե՛ս, արեգակն այսօր յարօրինակ պայծառութեամբ մեզ կը ծալրէ. ես կ'ուզէի գիշերուան մէջ թաղել խոստովանանք ու վճիռ . . . :

Երդմնցի՛ր, թշուառ:

Ու երկցունէին կատաղի ոստումով մը խոյացաւ իր օծեալ ամուսնին վրայ, որ նոյն միջոցին բազկատարած կը նայէր պատուհանէն երկինքը և ուրկէ գեթքնան անքշնչում մը կ'սպասէր ճակատագրոյն վայելեանը վտառելու համար:

— Վար նայէ՛, շարունակեց կէսը ինքզինքէն ելած, նայէ՛ հողին՝ ուր փռուած զոհերու հատուցում կը պահանջեն . . . :

— Հանդարտէ, սէր իմ, կը թոթովէր քահանան պաղարիւն շարժումով մը բոցը մարելու ջանքով:

— Երդմնցի՛ր ճշմարտութիւնը պարզել:

— Կ'երգնում:

— Յանուն որբուհւոյն:

— Կ'երգնում:

— Ա՛հ, ո՛ւր է, ի՞նչ եղաւ, կամ ի՞նչ ըրիր Որբէլային մայրը:

— Նա մեռաւ դժբաղդ աղջկէ ծնած վայրկեանին:

— Կը ստես, երգմեալանց:

— Ես ուխտեցի ճշմարտութիւնը յայտնել:

— Ուխտեցիր աշխարհէ ձեռք քաշել երբ սքեմը ուսերդ ծածկեց, և դու աշխարհը լացուցիր:

— Շատ է այս, սէր իմ . . . :

— Ի՞նչ ըրիր Որբէլային մայրը, պատասխանէ՛, կ'ուզեմ, կը պահանջեմ գիտնալ, վասնզի . . . վասնզի նա իմ քոյրս էր . . . կրտսեր քոյրս . . . :

— Ո՛հ, ո՛հ, հազար անգամ ո՛հ, քու խանգարուած երեակաշութեան աղէտալի մէկ արդիւնքն է այդ սխալը, գոչեց քահանան ծնկան վրայ խնալով, վասնզի չէր կարող այլեւ կանգուն մնալ:

— Ի՞նչ ըրիր քոյրս . . . :

— Մի՛ խառներ մոխիրը, տակը կրակ կայ . . . :

— Բո՛յրս . . . :

— Նա փախաւ իր սիրահարին հետ, ինչպէս գիտես . . . :

— Դու սրբունի մը կը զրպարտես, թշուառ: Նա մեռաւ երբ քու դաւաճան ձեռքերով զաւակն յափշտակեցիր իր կուրծքէն, բայց այդ զաւակը՝ որմէ կուզես հայր կոչուիլ, քեզ պիտի անիծէ. աղօթէ՛ որ թող մ'ալ չունենաս . . . :

— Աստուած իմ, գոչեց քահանան ու պիտի նուազէր եթէ դուռը չզարնուէր:

— Ո՞վ է, հարցուց երէցկինը ինքզինքն ամփոփելով:

— Նորին սրբազնութեան կողմէ, ձայն տուաւ դրսէն նորեկը:

— Մտի՛ր, հրամայեց Տէր Մնակ, ու մէկ ոստումով դուռը բացաւ առանց ժամանակ տալու կնոջ որ չարգիլէ մուտքը:

— Զեր օրհնութիւնը, Տէր Հայր:

— Աստուած օրհնէ, որդեակ:

Երիցունին զգուհանքով երեսը դարձուց Զաւէնի ներկայութեան :
— Սրբազան առաջնորդը ձեզ կ'սպասէ անյապաղ, ըսաւ պատու-
նի փոքրաւորը, որ դեռ կը հեար շտապով եկած ըլլալուն համար :

— Արդեօք տկա՞ր է սրբազանը :

— Ո՛հ, կառավարութեան կողմէ թուղթ մը եկած է, որ կարեւոր
խնդիր մը կը ծանուցանէ անշուշտ :

Գնա՛նք ուրեմն :

Առաջնորդը երկու խօսքով հասկցուց եղելութիւնը Տէր Մնակ
Հօր :

— Այս առաւօտ, ըսաւ, խեղդուած մարդ մը գտնուել է ծովէն
ու տարուելով իսլամ հիւանդատուն քննութեան ձեռնարկուել է :
Դիակին վրայ գտնուած նշանէ մը թէեւ հասկցուել է որ նամբ սի-
րեցեալ հօտին կը վերաբերի՝ բայց մարդը չէ ճանչցուած, ուստի կա-
ռավարութիւնը գրած է մեզ որ դիակին իսկութիւնը ստուգելու հա-
մար մէկը խրկենք, ձեռնէ դատ ոչ ոք յարմարութիւն ունի այս պաշ-
տօնը կատարելու, սրահը պաշտօնեայ մը կ'սպասէ որուն հետ պիտի
երթաք կառավարութեան հրամանը գործադրելու : Մարդասէրն
Աստուած չար տրկածներէ պահէ բոլորս :

— Ամէ՛ն, թոթովեց քահանան, որ արկածի պատմութիւնը լը-
սելուն ակամայ դող ելած էր :

— Տե՛ս, պիտի մոռնայի, այնքան յուզուած եմ որ . . . ինչպէ՞ս
է ձեր հարս հիւանդը :

— Զեր աղօթքով, սրբազան, աւելի լաւ է :

— Օրհնեալ է Աստուած :

Տէր Մնակ շատ յուզուած էր կառքին մէջ ու մտովին կ'աղօթէր
. . . կ'աղօթէր իր պաշտօնին բերձմով որ արկածեալը հարուստ ինք-
նասպան մը եղած ըլլար, որպէսզի կարգ ու սարքով թաղելու համար
պէտք եղած դրամի կարգադրութիւնը ներդաշնակուէր իր և առաջ-
նորդին միջև, անշուշտ Ս . Եկեղեցիին պայծառութեան ծառայելու
նպատակով : Աղքատ ինքնասպանը միայն թքցուելով փոս կը նետուի :

Կառքէն իջնելուն՝ Տէր Մնակ հիւանդատան մէջ առաջնորդուե-
ցաւ ընդարձակ սրահ մը, ուր սեղանի մը վրայ կար դիակը սև պաս-
տառով ծածկուած :

Արդարութեան պաշտօնեան ոսկի ժամացոյց մը տալով քահա-
նային՝ հարցուց եթէ կարելի էր անոր վրայ փորագրուած սկզբնա-
տառերէն արկածեալին իսկութիւնը պարզել :

Տէր Մնակ առաւ ժամացոյցը, Հ . Մ . տառերը տեսնելուն՝ աչերը
մթափնեցան . կարծեց թէ տգեղ անուրջի մը մէջ կացինով կուրծքը
կը խորտակեն, այնքան ոյժով կը բախէր սիրտը . աչերը յառած կը
մնային ժամացոյցին . ոչինչ կրցաւ պատասխանել եղած հարցումնե-
րուն, վասնզի ոչինչ կը լսէր . մեքենաբար մօտ գնաց ճակատագրա-
լին սեղանին . բացաւ պաստառը ու ժամացոյցը ձեռքէն ինկաւ :

— Զաւակս . . . գոչեց սարսափահար ու քար կտրեցաւ :

[Շարունակելի]

Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

“ՄԻԱՄԻՏԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ,,

Մեր անզուգական աշխատակցին այս յօդուածը հրատարակելով, անգամ մ'ալ կուզենք շեշտել սա պարագան, որ՝ Ա. Մամուլ անկողմնակալութիւնն իրեն սկզբունք կ'դնեն ի և չուզեր իր աշխատակիցներուն կարծիքներու անկախութիւնը սսնձել, Թէև ստէպ համակարծիք եղած չըլլայ անոնց, ինչպէս ներկայ սրամիտ յօդուածին համար, որչափ որ կը ձայնակցինք Ալիիարի՝ Զիֆթէ-Սարաֆի գրքին առթիւ չափազանց փութկոտութեամբ արտայայտած գաղափարներուն, միւս կողմէ անկեղծօրէն կ'իտստովանինք որ՝ Ա. Յարութիւնեանի մասին գրածը բնաւ չյարմարիր մեր դատելու եղանակին հետ: Մեր բանիբուն աշխատակիցն՝ Ա. Յարութիւնեան՝ ժամանակ մը երբ տակաւին հասկըցած ու նշմարած չէր Զիֆթէ-Սարաֆի գրական կարողութիւնները, անոր մասին ինչո՞ւ աննպաստ կարծիք մը յայտնելու պիտի վարանէր, և սակայն այս պարագան պատճառ մը չէր որ աւելի վերջ՝ երբ Զիֆթէ Սարաֆ աւելի անքառու եղաւ իր գեղեցիկ արտադրութիւններով, դարձեալ Ա. Յարութիւնեան՝ և այս անգամ նոյն իսկ իր քննադատած հեղինակին գրքին մէջ չկասէր հռչակելու իր դատմանքը: Այս խնդրոյն մէջ ո՛չ կեղծիք, ո՛չ շողոքորդութիւն և ոչ ալ ուրիշ ո և է բան կ'տեսնենք, քանի որ ո և է շարժառիթ մը նշմարելի չէ Յարութիւնեանի այս խիստ բմբռնելի շարժուձևին մէջ:

Ծ. Ի.

Կապիտուլի բոլոր սագերը գործի վրայ են:

Ասոնք օգլին մէջ վաանդ մը տեսնել կը կարծեն, կը բարբախեն թեւերնին, և վզերնին երկնցնելով իրենց խեղճ թոքերուն բոլոր ուժ ժովը կը պոռան:

— Հասէ՛ք, . . . բարոյականը ձեռքէ կելլէ կոր . . . :

Եւ բարոյականի—այդ անունը կայ և ինքը չիկայ բանին—պաշտպանման ծառայելու կոչուած մաքսաւորներու բանակին պատկանող կամաւոր զինուորագրեալներու ջոկատը—élite մեր տիրացու աշխարհին—իէշերը կը ժողվէ և կոշտ ու պոշտ փութկոտութեամբ մը հրապարակ կը նետուի և իր խե վաղքին մէջ այնքան փափկութիւն, այնքան grâce կը դնէ՝ որքան կը դնեն մեր Մրտօները և Նրպօները երբ հրդեհ մը մարելու կը վազեն:

Տեղն է հոս մէջ բերելու Շէքսփիրի սա խօսքը—Much ado abaout nothing! — Որովհետեւ ամբողջ եղածը գիտէ՞ք ինչի մէջ կը կայանայ: Հայ ուսանողին մէկը Եւրոպայ գտնուած միջոցին առիթը ունեցեր է հանդիպելու վեց կամ եօթը կիներու որոնք շատ ամուր կերպով կապած չեն եղեր . . . գօտինին:

Եւ որովհետեւ այդ տղան ոչ գաճէ շինուած էր և ոչ ալ կաղնիի փայտէ, օգտուեր է առիթէն գործելու համար անոնց հետ մեղք մը որ շատ անհաճոյ և կամ շատ պժգալի ըլլալու չէ, եթէ դատելու ըլլանք այն ածականէն զոր ֆրանսացիք կուտան անոր և կը կոչեն . . . le péché mignon.

Ոճիւր մըն է Տոնմիկին գործածը: Ապահովապէս ոչ, որովհետեւ ես մարդիկ գիտեմ որ առանց Տարտանէլէն Քուրս ելած ըլլալու, հոն իւսկիւտարի բարձունց վրայ և կամ Խասգեղի մէկ անկիւնը, միւսնոյն ժամանակամիջոցի մը մէջ, տասն անգամ աւելի մօտեցուցած են իրենց շրթունքները հեշտութեան բաժակին, բայց ասիկայ պատճառ մը չէ եղած որ անոնք նորէն թաղական չընտրուին:

Այսքան սովորական բանի մը համար այսքան աղմուկ յարուցանել, հաւատացէ՛ք որ թափուած մելանը չարժեք:

Եթէ մեր քննադատներուն ձեռքէն գայ, Զիֆթէ-Սարաֆը Կտուցի վանքը պիտի գրկեն Տոնմիկին *aventure*ները մեզի պատմելու մեղքը գործած ըլլալուն համար, ինձ Յոնիկ:

Եթէ այդ *olégaet* վիպագրին գէ՛մ եղած յարձակումներէն դատել հարկ ըլլար, պիտի կարծէի թէ տակաւին նոյեան տապանին ժամանակներուն մէջ կ'ապրինք կոր, առանց մոռնալու թէ անոր մէջն անդամ կենդանիները զոյգ զոյգ առնուեցան զոդօրիկ մեղքին սովորութիւնը մտնել չի տալու համար անոնց,

Զիֆթէ-Սարաֆի մեզ տուած հատորին պէս ասանեակներով կը տալուն ամէն օր Եւրոպայի մէջ, հաջիւր հաղարներով կը ծախուին և իրենց հեղինակները ձեռքի վրայ կը բռնուին:

«Միամիտի մը արկածները» այնպիսի գործ մըն է որ պատիւ կը բերէ իր հեղինակին, նորութիւն մը կը ներմուծէ մեր *faisandé* գրականութեան մէջ, մեծ հաճոյքով կը կարգացուի ճշմարտապէս գրասէր հասարակութեան կողմէ:

Իրաւ է որ իր բոլոր այս առաւելութիւններուն քով յանցանք մը ունի որ կ'ոչնչացնէ իր ամբողջ արժանիքը. յանցանք մը զոր մատնանիշ ընելու համար ոչ ոք բաւական քաջութիւն ունեցաւ:

«Միամիտի մը արկածները»ուն միակ յանցանքը . . . Հայերէն գրուած ըլլալն է:

Զիֆթէ-Սարաֆ նկարագրած է կեանքը այնպէս ինչպէս որ է և ոչ թէ այնպէս ինչպէս կ'ուզէր որ ըլլար. . . Սիմօնիկ Աւաճաճեան, կեանք մը որ համակ լեցուն ըլլայ սաղմոսերգութիւնով, կեղծ պարկեշտութեամբ, ժամով, պատարագով, վարք սրբոցով և քիչ մըն ալ . . . Փատուիայի թրափով:

Տաղանդաւոր և ճաշակի տէր այդ գրագէտը իր նիւթը առած է ուր տեղէ որ հաճելի թուած է իրեն առնել:

Ամէն մարդէ չենք կրնար պահանջել որ անպատճառ Տէրոյենց պատուելիի կեանքը պատմէ մեզի ու կամ սորվեցնէ հակիրթները թարմ պահելու եղանակը:

Ամէն մարդու ճաշակը միւսնոյնը չի կրնար ըլլար և յետոյ ամէն մարդու տրուած չէ Զիֆթէ-Սարաֆ մը ըլլալ մէկ օրէն միւսը:

Աստուած իմ, աս որքան տարբեր է միւր միջավայրը ուրիշներէն:

Հեղինակներ կան որ հազար անգամ աւելի վրան բաց բաներ գը-

բած են, և այսօր Ռիչլըլիէօի գլխիթին տակ կը բազմին: Մօրիս Տօնէ
ROSSÉ երգերով սկսած է իր գրական կեանքը:

Եթէ փայտը այնքան սուղ չըլլար այս տարի Պոլսոյ մէջ, Չիֆթէ
Սարաֆը խարոյկի մը վրայ պիտի այրէին ողջ ողջ:

Մեր թախչիք Պէրանօէնները կը պահանջեն որ մեր գրածները բա-
րոյալից մատաղէ անդին չանցնին:

Թող չի բարկանան ասոնք եթէ իրենց ըսեմ թէ այդ պահանջկո-
տութեան չափ ապուշ բան կարելի չէ երեւակայել:

Ատոնց ըրածը միտքս կը բերէ այժմէութիւն ունեցող anecdote
մը որուն մէջ ամէնէն մեծ դերը խաղացած է Անգլիոյ թագաւորը:

Վերջերս garden-party մը կը տրուէր Լոնտոնի մէջ ի նպատակ ըն-
կեցիկ տղոց պաշտպան ընկերութեան որուն ներկայ կը գտնուէին էա-
ռար Եօթերորդ և Ալեքսանտրա թագուհին:

Պարզաւէր այդ վեհապետը հանդիսավայրին չորս կողմը պտրտած
պահուէն, ծառուղիի մը վրայ դէմ առ դէմ կը գտնուի իր դերձակին՝
աշխարհամամնօթ Բուլի հետ: Թագաւորը ձեռքը կերկնցնէ մկրատի
այդ գերիշխան վարպետին ու խանդակաթ պարզութեամբ մը կը
հարցնէ.

— Հանգէսը ինչպէ՞ս կը գտնէք կոր, my dear Mr. Pool.

— Հիանալի, Վեհափառ Տէր, հիանալի, բայց եթէ չեմ սխալիր
բազմութիւնը քիչ մը խառնուկ է:

— Իրաւունք ունիք, մըսթր Բուլ, բայց անշուշտ չէիք կրնար պա-
հանջել որ մինակ դերձակները հրաւիրուած ըլլային այս հանգէսին:

Նորին Բրիտանական վեհափառութիւնը Չամաքօյիսի նրբու-
թեամբ անանկ հեգնական չդիտեմ ինչ մը դուած է իր խօսքին մէջ
որմէ Fursy պիտի նախանձէր:

Ասոր պէս մեր գրական հրապարակը մինակ ֆիքիթիոններու
սեպհտիանութիւնը չի կրնար ըլլալ:

Չեմ ըսեր թէ Չիֆթէ-Սարաֆի հատորը իբրև կաղանդի նուէր
կրնայ տրուիլ արբունքի գեռ չի հաւած աղջիկներու և կամ այն
մանչերուն որ երկայն բանթալոնին ախը կը քաշեն:

Բայց այդ լակտանե՞րն են մինակ որ մեր ընթերցող հասարակու-
թիւնը կը կազմեն:

Անգլին չափահասներու, խելահասներու, ինքզինքնին գիտցող-
ներու աշխարհը կայ որ խենթի պէս կ'սպասէ ապրուած կեանքի
նկարագրութիւնով լեցուն գիրքերու և որոնց համար հոգի կուտայ:

Շատերէ աւելի թերեւ իրաւունք ունիմ ըսելու թէ այդ ակնար-
կած աշխարհ մեծ հաճոյքով և տեսակ մը շահագրգռութեամբ կը
կարդայ իրապաշտ գրականութիւնդ, եթէ դատելու ըլլամ այն ան-
հատական նամակներէն որոնց մէջ կը փանգատին թէ պէտք եղածին
չափով չենք տար կոր իրենց ինչ որ իրաւունք ունին սքահան-
ջելու մենէ, այսինքն ինծի պէս այն գրողներէն որոնք անպատճառ

իրենց գրածները տասնաբանեայ պատուիրաններուն պէս բարոյաւից ընկելու պատճառ մը չեն տեսներ և բարոյական ըստած բանը միմիայն չեն գետեղեր հոն՝ . . . որուն վրայ փեշխնալ մը կը դնեն բաղնիք հացողները:

Բարոյականը աւելի մեծ, աւելի ընդարձակ, աւելի սուրբ բան մըն է մեզի համար:

Անբարոյականները միեւնակ պոռնիկները չեն և ոչ ալ իգական քղանցքներ հանգրիճող մարդիկ:

Ստախոսութիւնը, բանասարկութիւնը, նախանձը, վաշխը, որբւուն ստակը ուտելը, հանրային գործերու մէջ գեղծում գործելը, ահա՛ մեծ, ահա՛ ճշմարիտ անբարոյականութիւնները որոնք մեծագոյն չարիքը կը հասցնեն մարդկութեան:

Զիֆթէ-Սարաֆ Տոհմիկին Պեյի Օթթերօները կարգէ անցուցած ըլլալը կը պատմէ մեզի և անբարոյական կը պոռան երեսին, անդին երուսաղէմի փարաները կ'ուտեն և Գերապատիւ ածականով կ'որակեն յանցաւորները:

Ահա ինչպէս կը հասկցուի մեր մէջ բարոյականը և ինչ նշանակութիւն կուտան անոր:

Աւելի շօշափելի օրինակ մը կ'ուզէ՞ք մեր ագիտութեան, լաւ, շատ հեռունները երթալու պէտք չկայ:

Ամէն անոնք որ «Միամիտի մը արկածները» քննադատելու mission տուն իրենք իրենց, ամէնքն ալ առանց բացառութեան, անբարոյական գտան անոր ամէն մէկ գլուխը, ամէն մէկ էջը:

Ոչ ոքի աչքին զարկաւ սակայն այն քանի մը էջերը որ ամէնէն աւելի անբարոյականներն էին անոր մէջ:

Ախ, այդ յառաջաբանը, ահաւասիկ ձեզի անբարոյական տողեր որոնց մէջ կեղծիքը, չողոքորդութիւնը, ամբարտաւանութիւնը քով քովի, մաքիավէլական apothéose մը կը յօրինեն ի նպաստ Զիֆթէ Սարաֆի որ ասկէց քիչ մը առաջ . . . տաղանդ իսկ չունէր:

Եւ որովհետեւ չեմ կրնար ստիպել որ ամէն մարդ ինծի պէս մտածէ և քանի որ կան հայրեր որ à tout prix չեն ուզեր որ մեր գրածները ինքան իրենց զաւակներուն ձեռքը, միջոց մը գտայ ևս որ երկու կողմին ալ կրնայ գոհացում տալ և վերջ մը տալ այն պարբերական վէճերուն որոնք բանի մը չեն ծառայեր:

Կրնայ ըլլալ որ ընտանիքի հայրերը խելք չի հասցնեն ըսածիս և շատ գործնական չի գտնան ցոյց տուած ճամբաս:

Հոգ չէ: Ես արդէն չատոնց վստահութիւն չունիմ անոնց խելքին վրայ, որովհետեւ եթէ անոնք խելք ունենային՝ նախ չէին կարգուեր և յետոյ փորձառութիւնը պիտի սորվեցնէ թէ ցոյց տուած եղանակս ամէնէն բանականն է և ամէնէն ղիւրիմը:

Ուրեմն, ո՛վ դուք զաւկի տէր հայրեր որ կը պնդէք թէ մեր բոլոր գրածները անբարոյական են և չէք ուզեր որ զանոնք կարդան:

ձեր սիրասուն լակոտները: Շատ լա՛ւ:

Եթէ այդպէս է, փոխանակ հարիւր գրագէտի արգելելու որ գը-
րեն, աւելի դիւրին չէ՞ ձեր զաւակներուն արգելել որ չի կարդան:

Եթէ չէք կրնար ձեր զաւակներուն խօսք հասկցնել, ո՛ւրկէ
կ'աւանդ կոր իրաւունքը մեզի ստիպելու որ, ընենք բան մը զոր
մեր իշխօք կը մերժէ:

Եւ յետոյ, ներողութիւն, ձեզի ո՞վ ըստ որ զաւակ ունենաք:

Ե. Ա. Լ. Փ. Ե. Ա. Բ.

ԱՆԴԵՆԱԿԱՆ ԲԼՈՒՐ

(Հ. Լ. Փ. Ե. Ա. Բ.)

Ա

Այդ բլուրը, տղա՛ս, այդ բլուրը ոսկեսար, հիւղակ մըն էր ատե-
նօք, — հին, բարի ժմնկու հողականիւթեղ, լուսահոգի մամիկի մը միւ-
ռոնչիթ հաւատքովն փստղնվառ, — այդ բլուրը, տղա՛ս, այդ բլուրը
ոսկեսար, հիւղակ մըն էր ատենօք:

Հիւղակ մըն էր, տղա՛ս, մեղաւոր տուններէն հեռուըցած արդար
ճգնարան, որուն խնկիծխիչք բուխերիկէն մուխին աղօթքը կ'ամպա-
նար դէպի երկինք՝ դէպի կապուտիկ շուրջառն Աստուծոյ:

Ու մամիկը, տղա՛ս, որ հոն կապրէր մէն մինակ, աշխարհքն ու-
րացեր ու հոգուն ճամբան, Անդիի ճամբան էր ինկեր: Իր խուցին
անկիւնը՝ որբւայրի օվխին դէմ կոճղացած՝ ան կ'աղօթէր օրն ի բուն,
աչուին խուփ, համբիւր մատերուն մէջ, ան կ'աղօթէր օրն ի բուն:

— Ա՛խ, երկնաւոր Տիրուհի, լոյս երեսէդ չողք մը, կարմրուկ ա-
րեւէդ գոլ մը՝ մեղաւոր հոգուս համար: Ասդին՝ Տէ՛ր՝ ասդին՝ հոգս
չէր. կ'ապրէի՛ նորէն. բակդուռի հաւքերն ու երդիքի աղուընակնե-
րը զիս կը կերակրէին. ու եթէ ատոնք իսկ չըլլային, երկինքի թռչման
ճնճղուկներն ալ կրնային կտուցնին ինծի՝ երկնցնել... Ա՛խ, Անդի՛ն,
Անդի՛ն, Տէ՛ր...:

Բ

Գիշեր մը, տղա՛ս, երբ մամիկն իր հաւատքը կը սաղմոսէր նո-
րէն, յորդ լոյս մը պատուհանէն ներս խուժեց և հիւղակին խաւարն
արեգվառեց:

Մամիկն ահաբեկ, մամիկն այսահար, բերեսկիվար ինկաւ զահան-
դուն:

Այն ատեն, տղա՛ս, հրեշտակի պէս ջուխտ մը աղջնակ մամիկն
անթած՝ առին տարին, առին տարին մարդ չիմցած:

Մթնշաղ էր հովիտն ուրկէ անցան, մթնշաղ հովիտն անցաւորնե-
րուս, տատասկներով լիք հովիտն այս կեանքին:

Ճամբան, ուր հասան, երկճղի էր. երկճղի ճամբան Անդիլի...
Ճամբուն ձախ թեւը՝ տաժաների ու վտանդաւոր՝ խաւարին մէջ
կ'երկարէր դէպի գեհնէն, դէպի խաժմուժ ողբն ու լացը դժոխանան-
ներուն:

Այլ ուղին բռնեցին անոնք, աջ ուղին՝ որ բերողէ ճառելով ու
բեր ծաղկըներով նախշուն դաշտին երկայնքն էր փռուած:

Այդ դաշտը, տղա՛ս, լա՛յն, շատ լայն էր, և ծայր ու հասնում
չունէր: Կանանչ ու պայծառ՝ անմեռ գարունն էր ան: Ու Լոյսը,
մե՛ծ Լոյսը, ծաթած էր՝ չէս գիտեր ե՞րբ և ո՞ւր կէ, աստեորի աչքի
դպնալիք լոյս չէր:

Հոն, ուր ճերմակ, ճեփ-ճերմակ շուքեր կը խաղային, ջուխտ
աղջնակներն ըսին մամիկին.

— Բա՛ց աչքերդ:

Նւ իրենք հալածեցան:

Պ

Լուսաբացին, տղա՛ս, հիւղակն անհետացած՝ եղած էր բլուր:

Նւ այդ բլուրը կոչուեցաւ Անդենական Բլուր:

Ահա՛ թէ ինչո՞ւ հողվորիքն այդ բլրին ուրքն է, և թէ ինչո՞ւ
մեռելին ճաղն ալ հոն վար կը դնեն պահ մը, ու Հոգո՞ց կը կարդան...:

ԳՅՂՋՈՒՆ

Լ Ր Ա Ք Ա Ղ

ՄԵՐ ԿԵՍԱՆՔԷՆ

ԱԶԳ. երկեռ վարժարանաց տարեկան
երեկոթը՝ տեղի պիտի ունենայ բառացիկայ
կիրակի գիշեր Ս. Հռիփ. վարժարանի
մէջ, կէս Օամ. ոսկի մուտքով: Տարակոյս
չունինք թէ հայ հասարակութիւնը պիտի
քաջալերէ սոյն երեկոյցն իր ներկայու-
թեամբ, որով սատարած պիտի ըլլայ հայ
աղքատիկ մանկանց համար թափուած
կրթական ջանքերուն իրականացման և
արդիւնատրման:

ԿԸԹ. Ընկերութիւնն ևս կ'պատրաստուի
Մանկական պարահամոյէս մը սարքել ամ-
սոյս ՉԱին Հինգշաբթի երեկոյին, որու
պիտի յաջորդէ մեծերու պարանցիկ երե-
կոյթ մը: Կրթասէր Ընկերութիւնը որ քա-
ղաքիս մանրիկ տղայոց դաստիարակութեան
համար ամէն ճիգ ու զոհողութիւն միշտ ի
գործ կը դնէ, վստահ ենք թէ կրկին պիտի
վայելէ ինչպէս միշտ հայ ծնողներու քա-
ղաքիս մանրիկ տղայոց դաստիարակութեան
համար ամէն ճիգ ու զոհողութիւն միշտ ի
գործ կը դնէ, վստահ ենք թէ կրկին պիտի
վայելէ ինչպէս միշտ հայ ծնողներու քա-

ղաքիս մանրիկ տղայոց դաստիարակութեան
համար ամէն ճիգ ու զոհողութիւն միշտ ի
գործ կը դնէ, վստահ ենք թէ կրկին պիտի
վայելէ ինչպէս միշտ հայ ծնողներու քա-

ՄԵՆԱՆՈՒՄ

ԲԱՂԱՔԷՍ մեկնեցան Տիար Արշամ Զի-
լինկիբեան դէպի Պաթում և Տիար Իհ-
րան Իփիքեան դէպի Եգիպտոս:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿՐԹԱՍԷՐ Ընկերութիւնը իր շնորհա-
կալութիւնները կ'ներկայէ Տիկին Սոնուհի
Աբրահամեանի որ նուիրած է Մանկապար-
տէզի 6 հատ ամուս:

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

ՅԱԹՓ. Կ'արձանագրենք մահը Տիար
Յարութիւն Սարաֆեանի որ տեղի ունե-
ցաւ անցեալ շաբաթ օր և նոյն օրը նաև
յուզարկաւորութեան տիտուր հանդէսը նա-
խագահութեամբ Ս. Առաջնորդ Հօրս Այս
առթիւ մեր անկեղծ վշտակցութիւնները
կ'ներկայացնենք հանգուցեալին այրին,
զաւակաց՝ և բոլոր պարագայից:

Խմբագիր-Տնօրէն Մ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ ✱ Տպագրութիւն Մ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ

ՎԱՀԱՆ ԶՄԻՌՆԱԿԵՍԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻԻ 14

Մ Ա Ս Ն Ա Ճ Ի Ի Ղ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻԻ 40

Սոյն վաճառատանց մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուին 20,000 կտոր ժամացոյց ոսկիէ, արծաթէ, նիքէլ սև, պատիկ և զարթուցիչ, Ոսկիէ շղթաներ արանց և կանանց համար ա մենքն ալ զուտ եւ անխարդախ ոսկիէ ըլլալուն մասնաւորաբար կ'երաշխաւորուի:

Ազնիւ յաճախորդացս ու շաղթութիւնը կը հրաւիրեմ որ անտի քրէյլամոնէրէ չը չմտնին, ի վերջոյ յոսախար պիտի մնան, վաճառատանցս հանրածանօթ պատուաւ որով թիւնը ու երկարամեայ առևտրական ուղղամտութիւնը կրնայ գրաւականմ'ըլլալ իրենց թէ, երկու վաճառատուններս գիմողք՝ կատարելապէս գոհ պիտի մնան իրենց կատարած գնումէն:

Մասնաւորաբար մեր գաւառացի արհեստակից եղբարց ու շաղթութիւնը կը հրաւիրեմ՝ մեր վաճառատանց վրայ, աժնութեան ու ապրանայ տոկունութեան մասին փոխանակ յանձնակատարներու միջոցաւ ապացրանքներ ընելու, լաւ ևս չէ՞ եթէ անգամ՝ մը փորձեն մեզի հետ գործելու, զի մենք Ամերիկեան և Եւրոպեան էն հօկայ գործարանատէրներուն հետ մասնաւոր պայմանագիրներով կապուած ըլլալով ու ա մենագոյգն շահը մեզի բաւ համարելով, պիտի կարենամք շատ աւելի նպատաւոր պայմաններով իրենց սեղած տեսակները հայթայթել:

Ժամացոյցներու յարդարում երաշխաւորեալ:

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1892

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1892

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1892

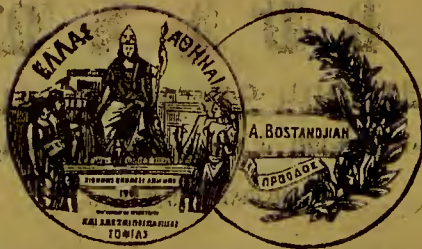
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1892

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

Medaille d'Or de l'Exposition d'Athènes 1860

ՀԱՄԱՆՈՑՆԵՐ ԶՄԱՆ ԱՐԹԻ ԷՔԼԷՐ

Ի ջից զրաժ է կանանց հա-
մար, զոյնզոյն, զիմպիլուն
ու ճաշակաւո հովանոցներու
հիանալի պանագանութիւն մը,
հովանոցներ որոնց շքեղու-
թիւնը ու կառարեղութիւնը
ԿԷԳԵՐԱԶԱՆԾԵՆ նոյն իսկ
ԵՒՐՈՊԵՈՅ ՄԵՋ ՊԱՏՐԱՍ-
ՏՈՒԱԾՆԵՐԸ:

ԵՒՐՈՊԱՆԻՍՏ ՄԸ ՏԵՍՆԵԼՈՒ

ու ժառանգ եղիք թէ նոյն իսկ
ձեր ամենէն զմուրահաճները
պիտի գոհանան ամէն տեսա-
կէաներով, — Նորուքիւն,
Նորուքիւն, Սժմուքիւն:
ԷՔԼԷՐԻ
ձօռ պիտի գտնէք նոյնպէս,
Հովանոցներ որոնք զեռ վեր-
ջերս տալցած է, Պայուսակ-
ներ, Հեաղիտակներ, Չեղի
կոյովներ, Քաւազաններ, զար-
կարանքի առարկաներ են. են.

Գաւառի գնողներուն հաւար

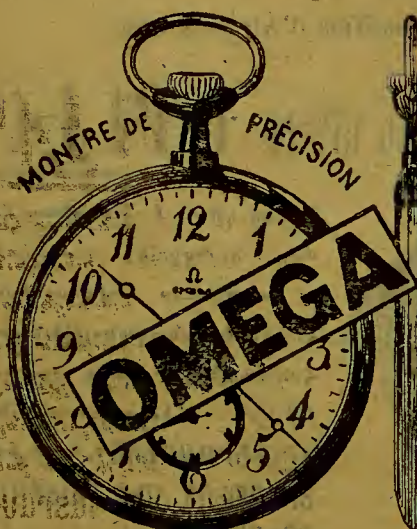
ԷՔԼԷՐ, ին հասցին
ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ
ՇԻՂԵԻԼԵՐ Փողոց — Ի Զ Մ Ի Ր

Օ Մ Ե Կ Ա

ՏԻԵԶԵՐԱՀՈԶԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ

ԵՒՐԱԳԻՈՅ ԱՄԵՆԻՆ ԿԱՐԵԻՈՐԸ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1884 ՏՐԻՆ

ՕՍԷԿԱ ՈՍԿԻ. ՍԻՐԾԱԹ. ՆԻՔԷԼ. ԳՈՂՊԱՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ

ՕՄԵԿԱ Մեծագոյն մրցանակ 1900ի Բարիզի ցուցահանդէսէն:

ՕՍԷԿԱ.— Այս ժամացոյցերու յատկութիւններն են՝

Ճշգրտակաւ լինին, առկունութիւն և նորոգութեան դիւրին միջոցներ:

ՕՄԷԿԱ Դիւրամտելի գիներով ծախուած ժամացոյցերու ամենէն քանիւններն են:

ՕՄԷԿԱ Ամեն մարդու գրաւունքին մէջ գտնուելիք միակ ժամացոյցն է այս:

ՕՍԷԿԱ

Անմրցելի, անրադրուելի միակ ժամացոյցներն են ասոնք:

Դիտել առ միակ ներկայացուցիչն՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Չուխա-Պէգեօրէն Թիւ 2 — Իզմիր

Միեւնոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ մեծ մթերք մը ուրիշ ամէն ուստակ ժամացոյցներու արանց եւ կիներու համար շորաներ գործարկէններ ինչպէս նաեւ ժամագործներու եւ ոսկերիչներու յատուկ ամէն տեսակ գործիքներ:

Յանձնարարութիւնք փութով եւ պատուաւոր կերպով կը կատարուին:

Ստացած ենք

Մատթէոսեան տպարանէ լոյս տեսած

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱԺԱՆԴԱ գին 7, 5, 8 ղրշ

ԳՐԱՆԻ

» 3 ղրշ.

ԳԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ

» 2 ղրշ.

கருடபுஷ்பம்

ԾԱՆ. — ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ՝ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒՐՆ ԿՏՈՐ-
ՈՒՄԼԵՆԵՐ:

ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Լ. ԵՒ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ՆՈՐԲ-ՅԷՐՆ

(NORTHERN)

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀԱՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի Գործակալութիւնն Ռաստատուած 1864էն ի վեր

Դրամագլուխ Ընկերութեան Լ. Ս. 3,000,000

Տարեկան Հասոյթ » » 1,600,000

Վահեաւի գումար » » 6,673,000

Ընկերութիւնն նպատաւոր պայմաններով կապահովագրէ տնչարժ կալուածներ, գործարաններ, ամեն տեսակ ապրանքներ ևն. ևն.

Տեղեկութեանց համար գիտե՛լ առ.

ՃԷՅՍԱ ՆԱԹԳԷՆՍՕՆ

ԸՆԳԶԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՓՈԳՐ ԱՍԻՈՑ

Ճրանկաք թաղ, Բասաժ Սրբուրդուհեկեր

ՍԱԼԱՄԱՆՏՐԸ

(LA SALAMANDRE)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՎԱԴԵՄԻԷՆ ԶԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԱԾ
ՄԻԱԿ ՎԱՌԱՐԱՆԸ

ԳԵՂԱՐՈՒՄ ԿՈՄԻՏԵ

1906

ԳԵՂԱՐՈՒՄ ԿՈՄԻՏԵ

ԳԵՂԱՐՈՒՄ ԿՈՄԻՏԵ

1906

ԳԵՂԱՐՈՒՄ ԿՈՄԻՏԵ

Փոխադրելի վառարան որով կրակը մշտապէս կ'առնուի

23 Ժամուան մեջ միւմիայն 10 մեքալիֆի ծախսով

Իզմիրի միակ ներկայացուցիչ

ՆԻԳՕԼԱ ԿՈՒՐԿՈՎԻՑ

Քարափ Բանտալէօնի կից

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

FIRE LIFE

A. D. 1720

C. WHITTALL & CO

GENERAL AGENTS

PHENIX ASSURANCE COMPANY LTD. OF LONDON

ՌՈՅԱԼ ԷՔՉԵՆՃ

ԼՐԵՆԱՀԻՆ և ԱՌՈՋՆԱԿԱՆԳ ԵՆԳԼԻՍԱՆ

ԱՊՈՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԳԵՀԻ և ԿԵՆԱՅ

Հիմնեալ 1720 թին Գ ԼՕՆՏՈՆ

Գոյր ընկերութեան 5,000,000 Անգլ. սօկի: Վճարեալ ապա
հաւաք րեալներու 1720 և 42,000,000 Անգլ. սօկի:

ՀՐԳԵՀԻ ՆԻՒՂ

Ռոյալ Էքճենշ ընկերութեան կ'ապահովարէ հրդէ
մէ լամեն և տեսակ հալուածք, հարասիք և Ապրանք հպատաւար պայ
մաներով:

Ընկերութեան սկստունքն է ֆուտուց անմիջական և արդար հատուցու
եցիւ տարւան կամ աւելի տալահովագրութեանց համար յառուկ
ղեղն մը կ'արուի:

ԿԵԱՆՔԻ ՆԻՒՂ

Ընկերութեան լամենանպատաւար պայմաններոյ կ'ապահովարէ

- 1⁰ Աւերոյց կեանքի ստեղծութեան վրայ.
- 2⁰ Խառն Ապահովագրութիւն
- 3⁰ " " եւ կրկին դրամագրութիւն
- 4⁰ Տղոց ծժժի դրամագրութեան եւ աղ պայմաններով.
- 5⁰ Ընկերութեանը ապահովագրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմիլ ընդհանուր դորժակներն
բունձմանիսյ և շրջակայից ի ծրանկաց թաղ գրասենեակները

ՇԱՐԼ ՈՒԻԹՈԼ և Ընկ C. WHITTALL & CO

կամ քանից պատուիրակին C. O. OSCAN — Կ. ՌՈՍՏԱՆ

PHOENIX ASSURANCE COMPANY L^D OF LONDON

Դրամագլուխ և պահանջի գրամ Ս. Ռ. 4,500,000

Տարեկան հասոյթ Ռ. Ռ. 1,500,000

«Ֆիլիսթի» 122 տարիէ ի վեր հիմնուած սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է և ցարդ հասուցած է առաւել քան 27,000,000 Ռ. Ռ. փաստաց համար:

«Ֆիլիսթի» կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ շէնք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւ որ պայմաններով Դիմել առ

Լիազօր Ընդհ. Դործակալ Իզմիրի և Գաւառաց
F. BLACKLER

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

BRANCHE MARITIME

ETABLIE A LONDRES EN 1720

Երկրային Ապահովագրական ընկերութիւն

խիստ նպաստաւ որ պայմաններով

Մասնաւ որ պայմանագրութեամբ մը ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ նաեւ կրօկի արկածներ, 10 օրու ան պայմանաժամով մը միջերանայներու (Docks) մէջ ինչպէս յԱնգլիա նոյնպէս և զլիսաւ որ ետէրու մէջ ինչպէս Մարսէյի, Հավրի, Զամպուրկի եւ եւ:

Իզմիրի Ներկայացուցիչ

F. BLACKLER

ԱՐԶԱՆՈՅՍ. — Պատկերադարձ Հայաթերթ ամենօրեայ, Ներքին, Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Գիտական և Ոսեարական: Բաժա. նորդացրութիւն. — Տարեկան Իզմիրին համար 80. դր. զեց. 40 եւ. 20 Գոլոյ և գաւառաց համար տարեկան 168. զեց. 54:

Տէր և Տնօրէն ՔԱՐՍՏՈՒ ՔԵՐԵՍՏՈՒ

Վայելչասէր Կիները

ՈՐՈՆԷ ԿՈՒՋԵՆ ՊԱՀՊԱՆԵԼ

ԻՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԵՏԻ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՇՁՄԵՐԻՏ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿԼԻՍԷՐԻՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՀԵԱՐՈՒԱԾ 1860

ԱՄԵՆԱՀԻՆ

ԳԵՂԵՑԿԱՅԵՆՈՎ ԶԲԵՍԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ —

— ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒ — ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒ —

— ՊԱՋԱՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ —

ԳՆԵԼՈՒ ԱՏԵՆ Լաւ Ուշադրութիւն Ընել —

— ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ Եւ ՄԵՐԺԵՂ

ԿԵՂԵ ՍՐՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ —

ԲՐՆՁԱՓՈՇԻ

ՍԻՄՈՆ

ԱՌԱՆՑ ՊԻՍՏՈՒԹԻ

ՕՃԱՌ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆ

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԵՍ ՄԱՔՈՒՐ

Ժ. ՍԻՄՈՆ -- ԲԱՐԻՋ

GRANDS MAGASINS

DE LA RUE FRANQUE — SMYRNE

P. XENOPOULO & C.

ՍԵՏ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂԻ
A. ՔՄԵՆՕԲՈՒԼՕ ԵՒ ԸՆԴ

Ա. Յ. Ժ. Մ.

ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍՆԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԵԿՈՑԹՆԵՐՈՒ ՀԱԿՈՒՍՏՆԵՐ,
ԱՐԱՆՑ ՃԱՊԻԿՆԵՐ, ՕԶԻՔՆԵՐ ԵՒ ԲՈՂՎԱՊՆԵՐ
ՉԵՌՆՈՑՆԵՐ-ՀՈՎԱՀԱՐՆԵՐ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ ԵՒ ՓԵՏՈՒՐՆԵՐ ԵՒԼՆ

ԻՒՆԻՍՆ ԵՒ ՓԵՆԻՔՍ ԷՍՐԱՆԻՕԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԵՄ

Բարից 59 քիւ Rue de l'Arcade. հաստատուի 1864 ին

Դրամագլուխ, պահեստի, կալուածներ աւելի քան 80,000,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ.— Եւ ոչ մէկ ընկերութիւն իւրից եւ ֆէնիքս Էսրանի
նիւ ընկերութեան չափ առաւելութիւններ կրնայ տոնիլ Ռիփճեան իր ապահով
ութեան տրամադրելի գումարը (garantie) ապահովագրութեան զրամագլխի
համեմատութեամբ հարիւրին ղէմ 280 առաւելութիւն ունի, եւ թէ իր սակե
րու ամսագրեան գէմ եւ ոչ մէկ ընկերութիւն կրնայ մրցիլ, հրուած տարեկա
լահաբաւժիններն կանխիկ են ու առաջին տարիէն կ'վճարուին, Ու ամենէն աւել
ին կայ մարդ իւրից եւ ֆէնիքս Էսրանիոյ ընկերութեան ապահովագրութ
եան կրնայ անգամ ապահովագրուած կ'ըլլայ, որովհետեւ կայմանութեամբն եւ կամ
մահուան պարագային ապահովագրուած գումարը ստացուելէ ետք ընկերութիւնը
բացէն avenant մ'ալ կուտայ որուն ոյժով (և այս առանց անիժիմ մը աւելի
վճարելու) իրկաւ մը պատահած ատեն իրացի վճարուելիք կեանքի ապահովա
գրութեանն իւրից ֆէնիքս Էսրանիոյ կ'վճարէ համապատասխան կէս եւ կամ
մէկ հիւղերու, զ գումար մ'ալ քաջէն (արկածին կարեւորութեան չափով):

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալութեան գրա
ստեաններն Իզմիր, Երզնէիքեր, Աստրիական Զամաքանէն քրայ:

ՏԻՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ